

ТЕТЯНА ГІЛЬБЕРГ
СВІТЛАНА БОЙКО
НІНА ПАВИЧ

Я ПІЗНАЮ СВІТ

1
клас

ЧАСТИНА 1

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

УДК 57.081.1(075.2)

Г47

АВТОРИ: *Тетяна Гільберг, Світлана Бойко, Ніна Павич*

Я ПІЗНАЮ СВІТ

Експериментальний навчальний посібник
для 1 класу загальноосвітніх навчальних закладів –
учасників всеукраїнського експерименту

Ч А С Т И Н А 1

*Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах
комісією з педагогіки та методики початкового навчання
Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України
(лист ІМЗО від 30.08.2017 р. № 21.1/12-Г-619)*

Київ «Генеза» 2017

Р е ц е н з е н т и: *І.М. Шоробура*, доктор педагогічних наук, професор Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії; *В.В. Тарнавська*, учителька початкових класів НВК № 10 м. Хмельницького, учитель-методист.

Е к с п е р т и: *А.В. Лотоцька*, головний спеціаліст відділу дошкільної та початкової освіти департаменту загальної середньої та дошкільної освіти Міністерства освіти і науки України; *З.М. Хитра*, викладач природничих дисциплін Університетського коледжу Київського університету ім. Бориса Грінченка.

Усі тексти в посібнику призначено для читання дорослими

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ

(інтегровані освітні галузі):

Природознавча

Громадянська та історична

Технологічна

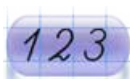
Соціальна і здоров'язбережна

Мистецька

Мовно-літературна

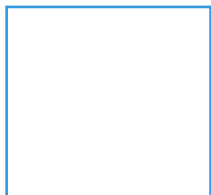

Математична

Я ШКОЛЯР

ЩО Я ОЧІКУЮ ВІД ШКІЛЬНОГО ЖИТТЯ?

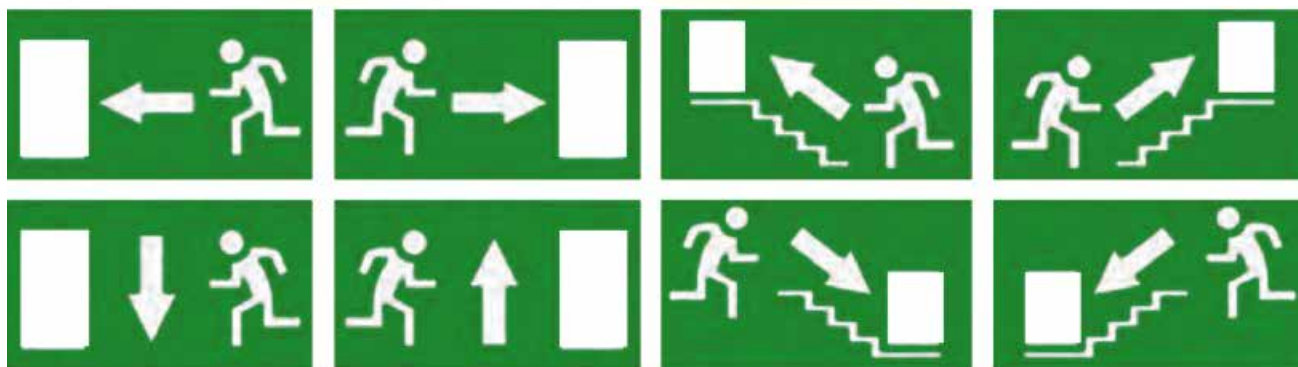
1. **Ранкова зустріч «Мій настрій».** Намалюйте смайлик зі своїм настроєм. Що впливає на ваш настрій? Розгляньте малюнок. Розкажіть, чому діти йдуть до школи. Чого ви маєте навчитись у школі?

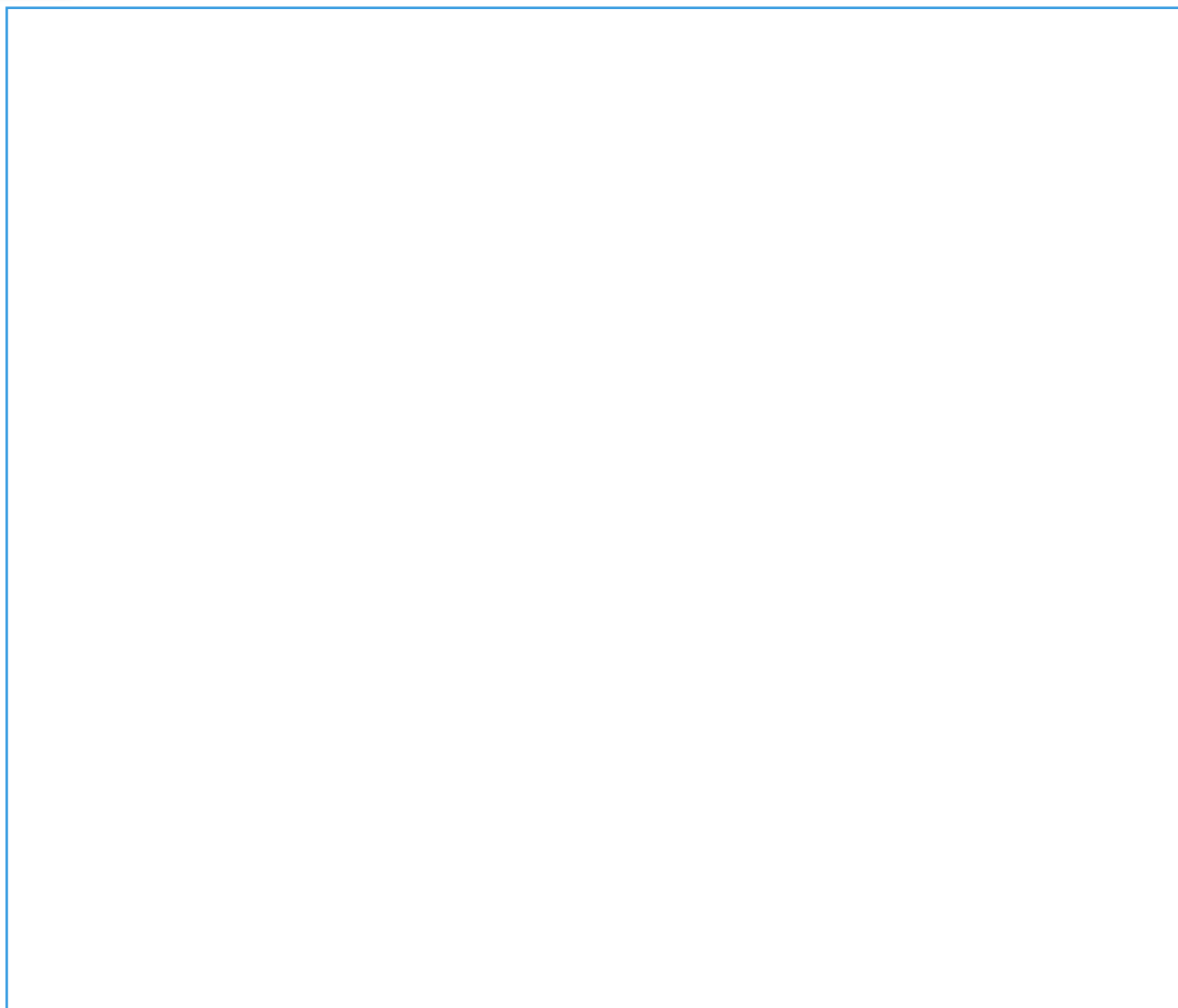
2. Розгляньте фото і малюнки. Що це за знаки? За яких обставин можна ними скористатися? Перевірте, чи є ці знаки у вашій школі.

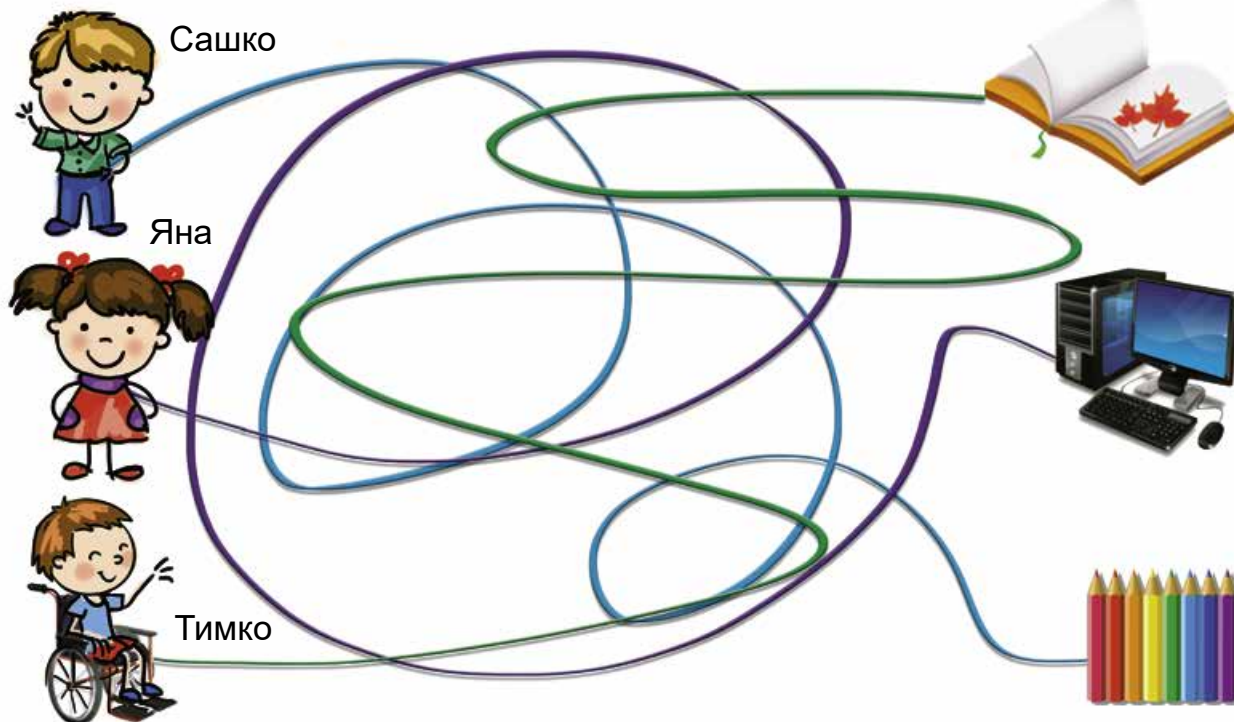
3. Що означають ці знаки? Розкажіть. У якому напрямку рухається чоловічок на кожному малюнку?

4. Намалюйте школу своєї мрії. Розкажіть, яка вона.

5. Дізнайтеся, що люблять робити діти у школі.

6. Відгадайте загадки. Намалюйте відгадки.

Чорний Іван, дерев'яний каптан:
Де носом проведе, там помітку кладе.

Бачити – не бачить,
Чути – не чує,
Мовчки говорить,
Добре мудрує.

ХТО Я? ХТО МОЇ ОДНОКЛАСНИКИ?

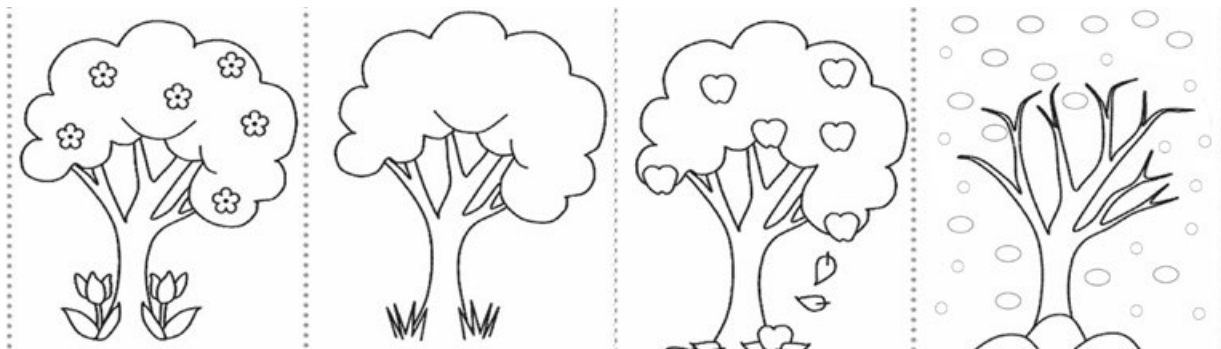
1. **Ранкова зустріч «Будьмо знайомі!».** *Попрацюйте парами.* Скільки осіб у парі? Скільки пар у класі утворилося? Про що слід пам'ятати, коли працюєш у парі? Розгляньте малюнок. Розкажіть, що на ньому зображено. Запитайте одне одного про те, що вас цікавить.

Я – Сашко

Я – Оля

2. Розкажіть про себе більше. Повідомте одне одному дату свого народження або розфарбуйте малюнок пори року, коли ви народилися.

3. Як ви вчините, коли схочете відповісти на запитання вчителя? Обведіть відповідний малюнок.

4. *Попрацюйте разом.* Розгляньте малюнки. Із чиєю поведінкою ви не погоджуєтесь? Зафарбуйте коло червоним і закресліть. Чи буває, що діти порушують правила? Чому? Які наслідки це має? Установіть правила, яких ви будете дотримуватись у класі. Домалюйте свої правила.

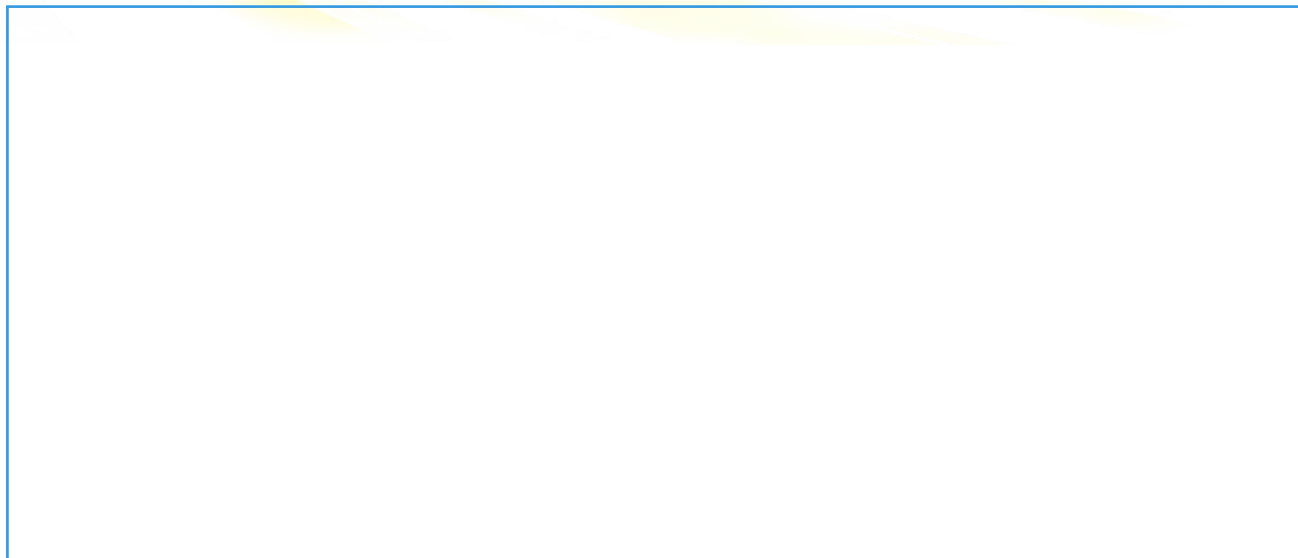
ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ У КЛАСІ, ШКОЛІ

5. *Попрацюйте парами.* Розкажіть, що вас засмучує. Коли ви радієте? Який день вважаєте вдалим? Коли буває соромно? Коли ви щасливі?

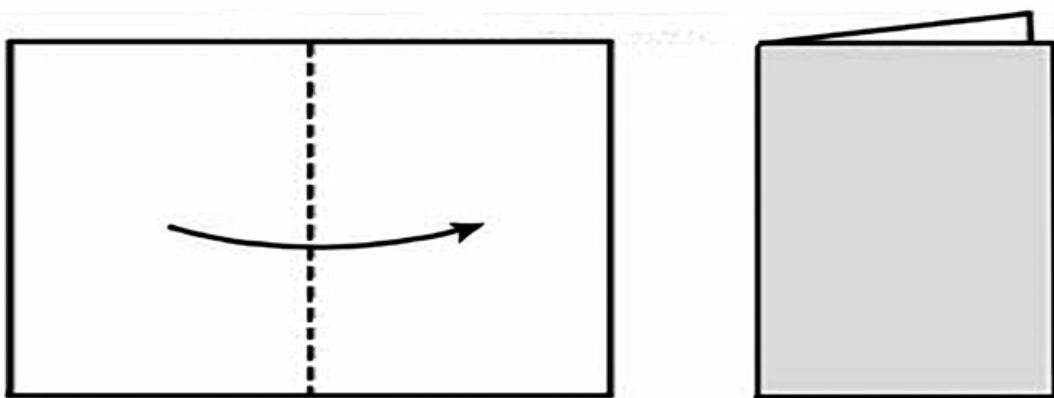

6. Намалюйте свою улюблену іграшку.

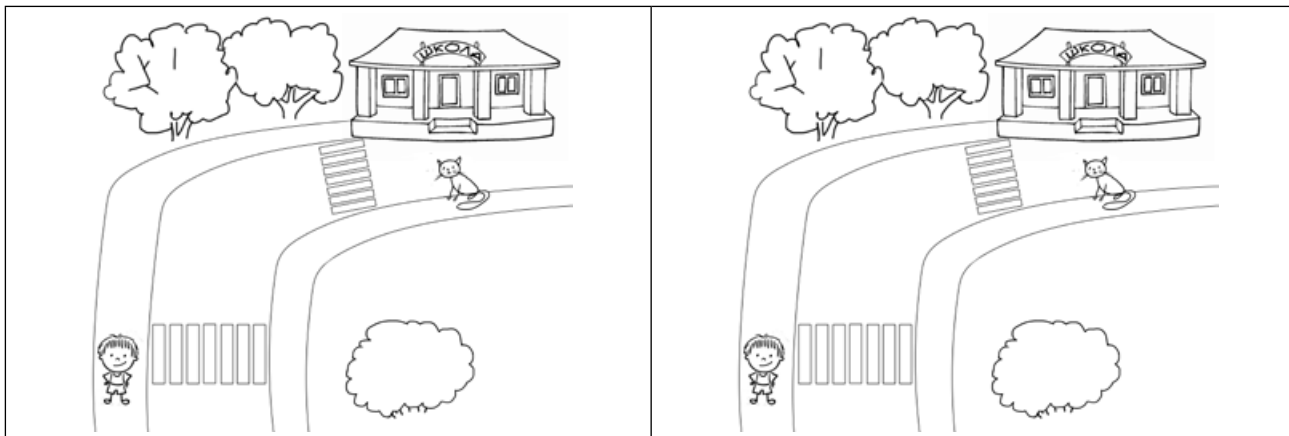
7. Виготуйте учнівський квиток.

- Візьміть аркуш картону.
- Виріжте прямокутник потрібного розміру.
- Намалюйте або наклейте зліва свій портрет (автопортрет), а поряд — улюблену іграшку.
- Перегніть прямокутник за лінією згину, як на малюнку.

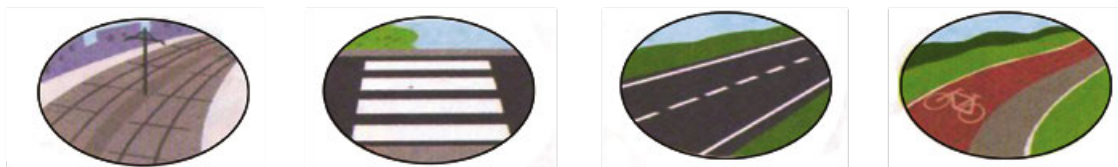

ЯК БЕЗПЕЧНО ДІСТАТИСЯ ДО ШКОЛИ І ПОВЕРНУТИСЯ ДОДОМУ?

1. **Ранкова зустріч «Будьмо обережними!».** Проведіть олівцем на малюнках різні шляхи до школи. Скільки їх? Чому? Розфарбуйте малюнок з безпечним шляхом.

2. Розгляньте малюнки та з'єднайте їх парами за допомогою стрілочок.

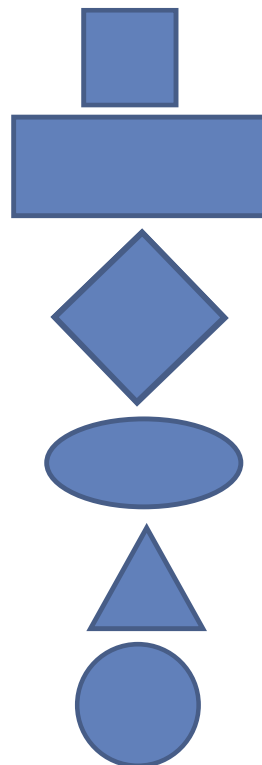

3. Проведіть різнокольорові «стежинки», якими можна потрапити до школи, магазину, басейну. Прокоментуйте свій шлях.

4. Розгляньте малюнки знаків зліва. Поясніть, що це за знаки. Яка форма в кожного? Знайдіть їм пару серед геометричних фігур справа. З'єднайте лініями. Назвіть фігури.

ДОРОЖНІ ЗНАКИ

5. Куди має подивитися хлопчик, коли він починає переходити вулицю? А коли він опиниться посередині дороги? Наведіть відповідні стрілки червоним олівцем.

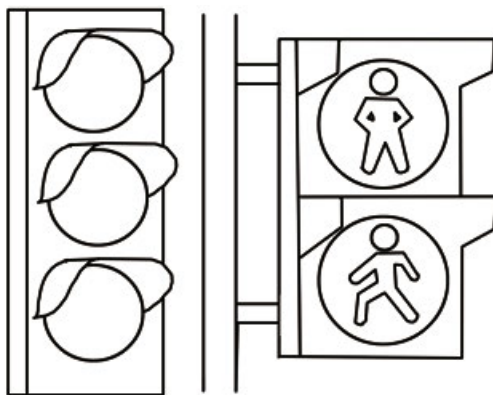
6. Пригадайте й розкажіть, де ви могли бачити ці знаки. Де їх розміщують? Поміркуйте, що вони означають.

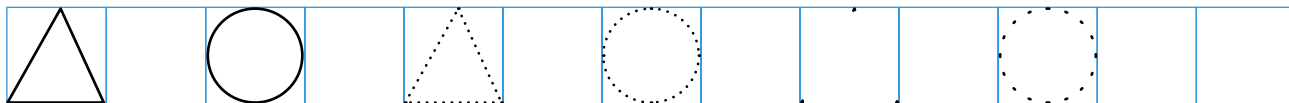
7. З яких геометричних фігур утворено цей об'єкт? Називайте фігури по черзі: червоний квадрат...

8. Розфарбуйте малюнки. Що це за об'єкти? Де їх установлюють? Що означають кольори? Як ними користуватися?

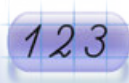
9. Продовжте ряд за вказаною послідовністю.

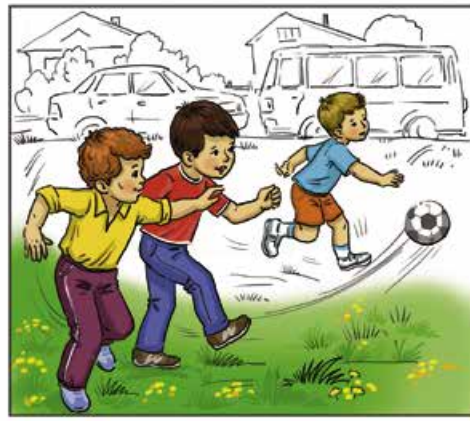
10. Вивчіть вірш напам'ять.

На червоний – йти не можна:
Стережись і зупинись!
Жовтий світить – будь готовий!

На зелений – не барись,
Вільний шлях, сміливо в путь!
Правила ці не забудь!

11. Розгляньте малюнки та зафарбуйте зеленим кружечок там, де діти дотримуються правил дорожнього руху. Розкажіть одне одному за малюнками, що треба знати, щоб безпечно перейти дорогу.

12. Обведіть знаки, які, на вашу думку, мають бути на шкільному подвір'ї. Яка в них форма? Розкажіть, що вони означають.

13. Закресліть малюнки, на яких зображено небезпечну ситуацію. Поясніть свій вибір.

14. Де розташована ваша школа? Що є поряд з нею (які будівлі, чи є парк, магазини тощо)? Пофантазуйте і намалюйте, що ви хотіли б бачити біля школи.

ЩО ПОКЛАСТИ У ШКІЛЬНИЙ РАНЕЦЬ?

1. **Ранкова зустріч «Мій ранець».** Для чого потрібний ранець? Який він має бути? Розгляньте малюнки шкільних ранців. Чи однакові вони? З'ясуйте, чим вони подібні. А чим – відмінні? У які групи їх можна об'єднати? Обведіть ці групи різнокольоровими олівцями. Скільки груп вийшло?

2. **Поспілкуйтеся парами.** Який ранець вам сподобався найбільше? Чому? Розкажіть про це одне одному.

3. **Поспілкуйтеся разом.** Роздівіть свої ранці. Розкажіть одне одному, що вам найбільше в них подобається і що вплинуло на вибір під час купівлі (колір, запах, приємний на дотик, розмір тощо).

4. Зафарбуйте кружечки біля малюнків із зображеннями органів чуттів, які вплинули на вибір ранця.

5. Що є на поличках? Для відповіді використовуйте слова: *угорі, унизу, зліва, справа, на, над, під, перший, другий, третій*. Який один предмет займає всю поличку? На якій поличці багато предметів?

6. «Наповніть» шкільний ранець приладдям за допомогою ліній. Розкажіть, як потрібно скласти ранець. Що є всередині ранця? Що зліва від нього? Справа? Що під столом? Над столом? Що між ранцем та лінійкою?

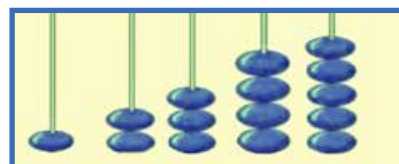
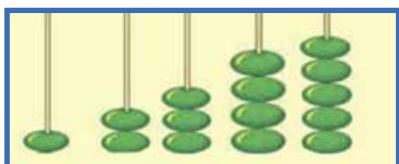
7. Зберіть корисні продукти для свого сніданку. Називайте продукти, що покладете в коробку. Скільки їх? Поясніть свій вибір.

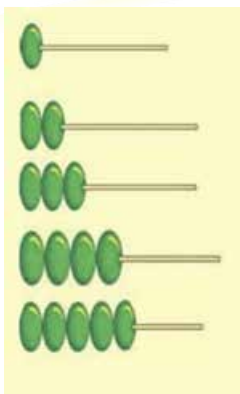
8. Розфарбуйте два найменших яблука.

9. Розгляньте малюнки зліва і справа. Порівняйте їх. Чим вони подібні й відмінні? Яких предметів на одному малюнку **стільки ж**, як на другому? З'єднайте групи предметів з відповідною кількістю кісточок. Порівняйте стовпчики кісточок під малюнками. Що в них спільного?

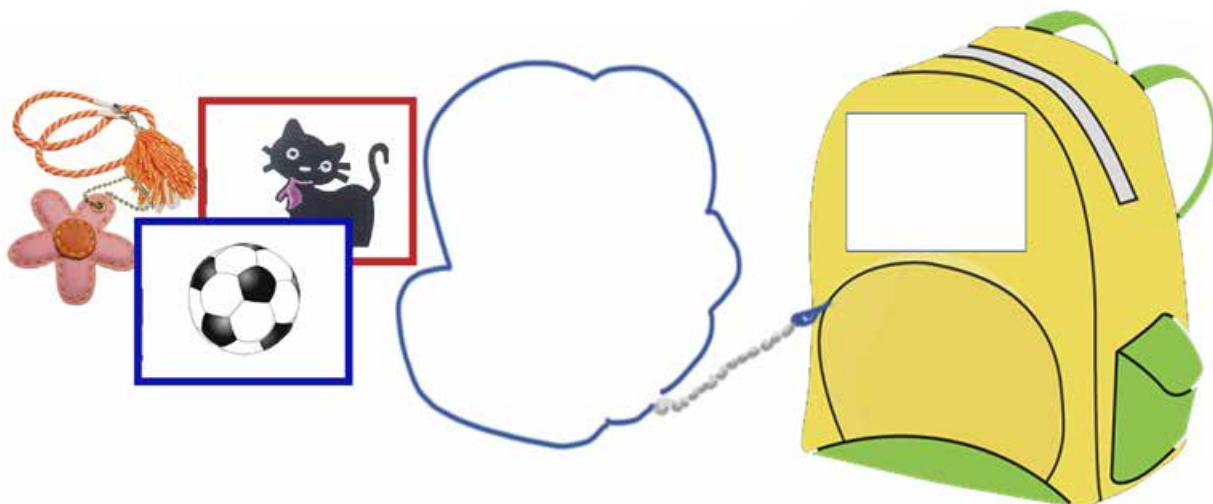

10. Виконайте за зразком.

○									
○	○								

11. Створіть емблему або прикрасу для своїх ранців за зразком чи власним задумом.

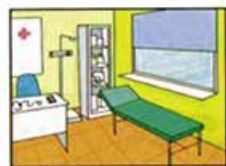
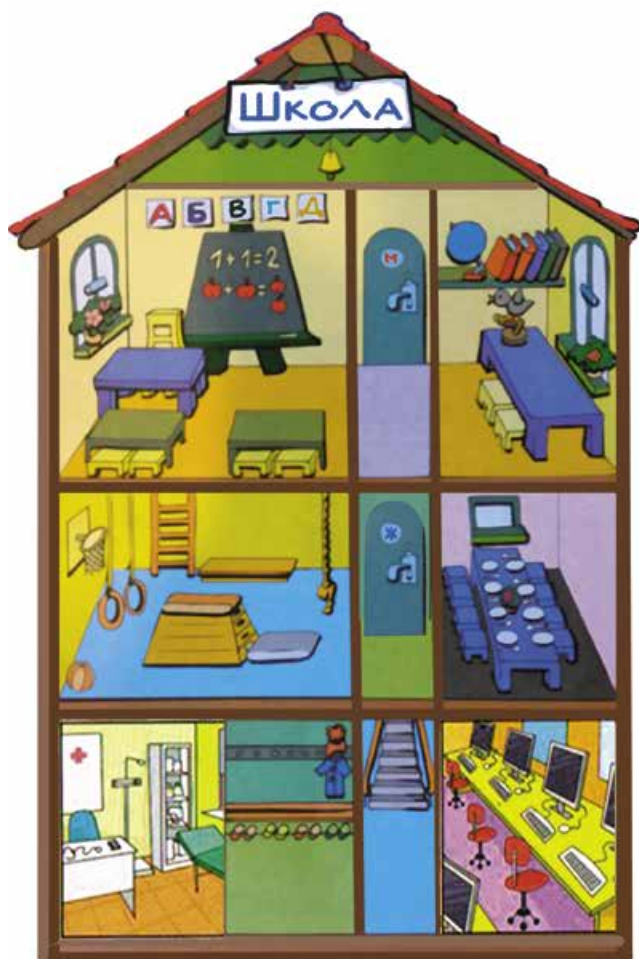
12. Як правильно носити шкільний ранець? Потренуйтеся. Хто з дітей на фото носить ранець неправильно? Що ви можете їм порадити?

НАШ КЛАС

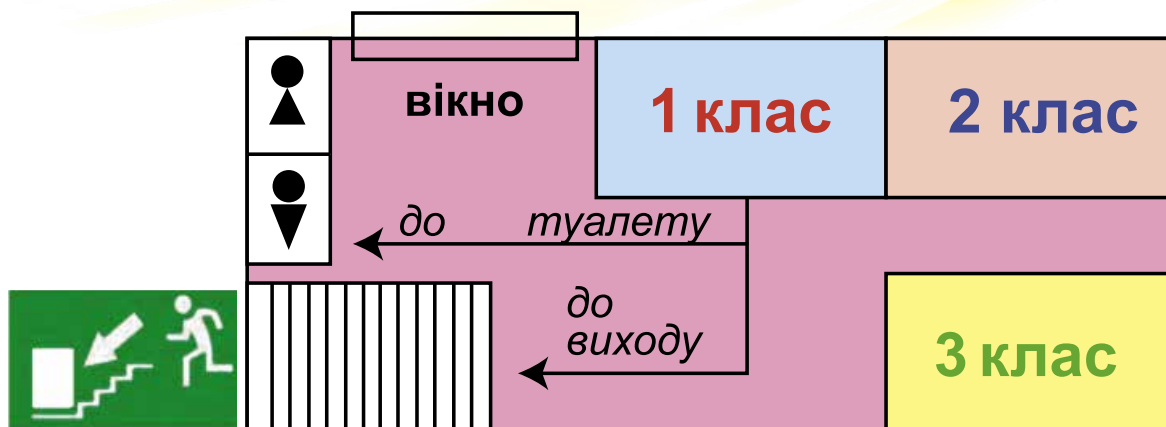
ЯК ЗНАЙТИ СВОЮ КЛАСНУ КІМНАТУ?

1. **Ранкова зустріч «Як ми вітаємося?».** Чому люди, вітаючись, промовляють: «Добрий день»? Чи вітаєтеся ви із членами родини вранці? А із сусідами, знайомими, однокласниками? Як вони відповідають на вітання?
2. Пригадайте, які приміщення школи ви відвідали під час екскурсії. Для чого вони призначені? Хто працює у школі? До кого можна звернутися по допомогу? З'єднайте лініями шкільні приміщення та їхнє місце у школі.

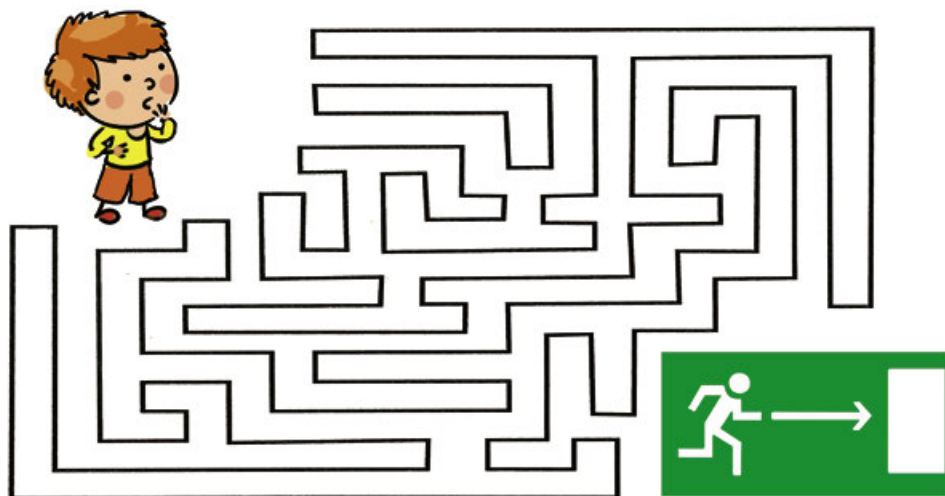

3. Запишіть у клітинках. Скільки поверхів має школа? Скільки класних кімнат на першому поверсі? На якому поверсі ваш клас? Скільки в ньому вікон?

4. Скільки класних кімнат на схемі? Скільки вікон у коридорі?

5. Знайдіть вихід.

6. З'ясуйте та запишіть номер (назву) своєї школи і класу, у якому навчаєтеся.

Школа _____

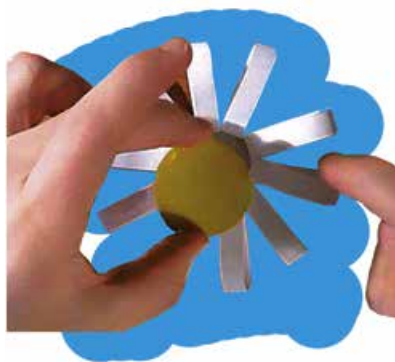
Клас _____

7. Як ви думаєте, що означає бути пунктуальним? Чи притаманна вам ця риса? Наведіть приклади. Поясніть, чому треба бути пунктуальними у школі. Намалюйте предмети, які допоможуть у цьому.

8. Розгляньте фото. Що вийшло з відбитків долоньок? Скільки тут кольорів? Спробуйте створити емблему свого класу за одним із зразків.

ЯК МЕНІ ПОЧУВАТИСЯ КОМФОРТНО У КЛАСІ?

1. **Ранкова зустріч «Чарівні слова».** Послухайте вірш. Які «чарівні» слова ви почули? Поясніть, чому їх так називають. Які ще «ввічливі» слова ви знаєте? Коли їх уживають?

«Доброго ранку!» –
Мовлю за звичаєм.
Доброго ранку
Кожному зичу я.
«Доброго дня вам!» –
Людям бажаю,

«Вечором добрим»
Стрічних вітаю.
І посміхнуться
У відповідь люди, –
Добрі слова ж бо
Для кожного любі.

Владлен Бірюков

2. Послухайте вірш. Допоможіть Галинці дібрати «ввічливе» слово.

ШКОЛА ВВІЧЛИВОСТІ

Заходить Галя до кімнати,
Забула Галя, що сказати.
Стоїть, мовчить, анітелень.
Кажі, Галинко: – ...!

Любов Пшенична

3. **Попрацюйте парами.** Обговоріть зміст прислів'їв.

- Тепле слово і в мороз зігріє.
- Гостре словечко ранить сердечко.
- Доброму слову ціни немає.
- Удар забувається, а слово пам'ятається.

4. Розгляньте малюнки та назвіть осередки класної кімнати. Розфарбуйте кружечок біля того, де ви почуваетесь найбільш комфортно. Поясніть чому.

5. Розгляньте кімнатні рослини. Розкажіть, як за ними доглядати. Позначте ті з них, що ростуть у класному живому куточку. Чому ці рослини називають кімнатними? З якою метою їх вирощують? Чи виживуть ці рослини на відкритому повітрі взимку у вашій місцевості?

кактус

герань

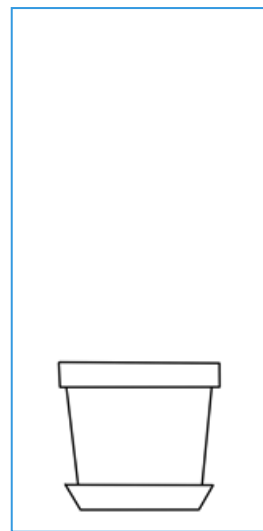
орхідея

антуриум

6. Чи є рослина, за якою ви доглядаєте? Намалуйте її.

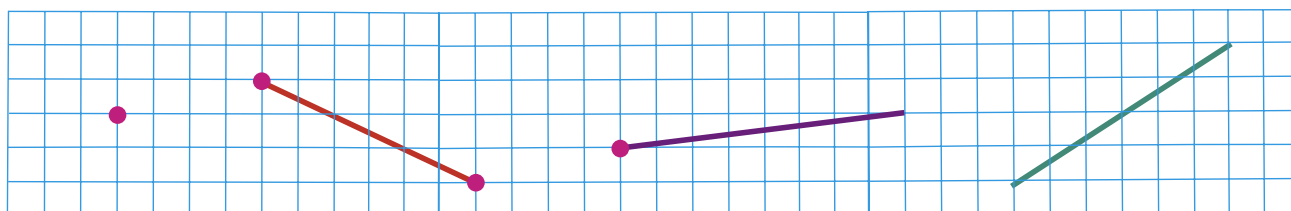
7. «Посадіть» квіти у вазони за кількістю крапок. З'єднайте лініями.

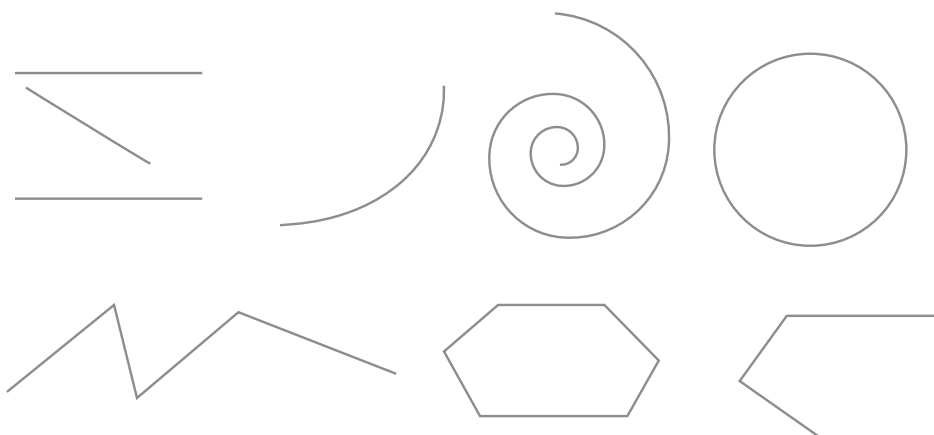
8. Назвіть тварин на фото. Зафарбуйте кружечки в червоний колір біля тварин, які живуть у класному живому куточку, а в зелений – які живуть у вас удома.

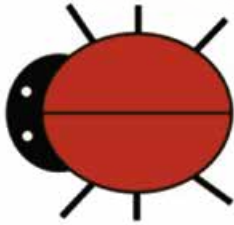
9. Розгляньте й назвіть геометричні фігури. Дослідіть, що між ними спільного й відмінного. Яку фігуру розміщено праворуч від точки? Яку – ліворуч від прямої? Поясніть, як утворився відрізок. Чому він має таку назву?

10. Наведіть червоним кольором прямі, синім – криві, зеленим – ламані.

11. Домалюйте за вказівкою біля кожного малюнка.

Точки

Прямі

Промені

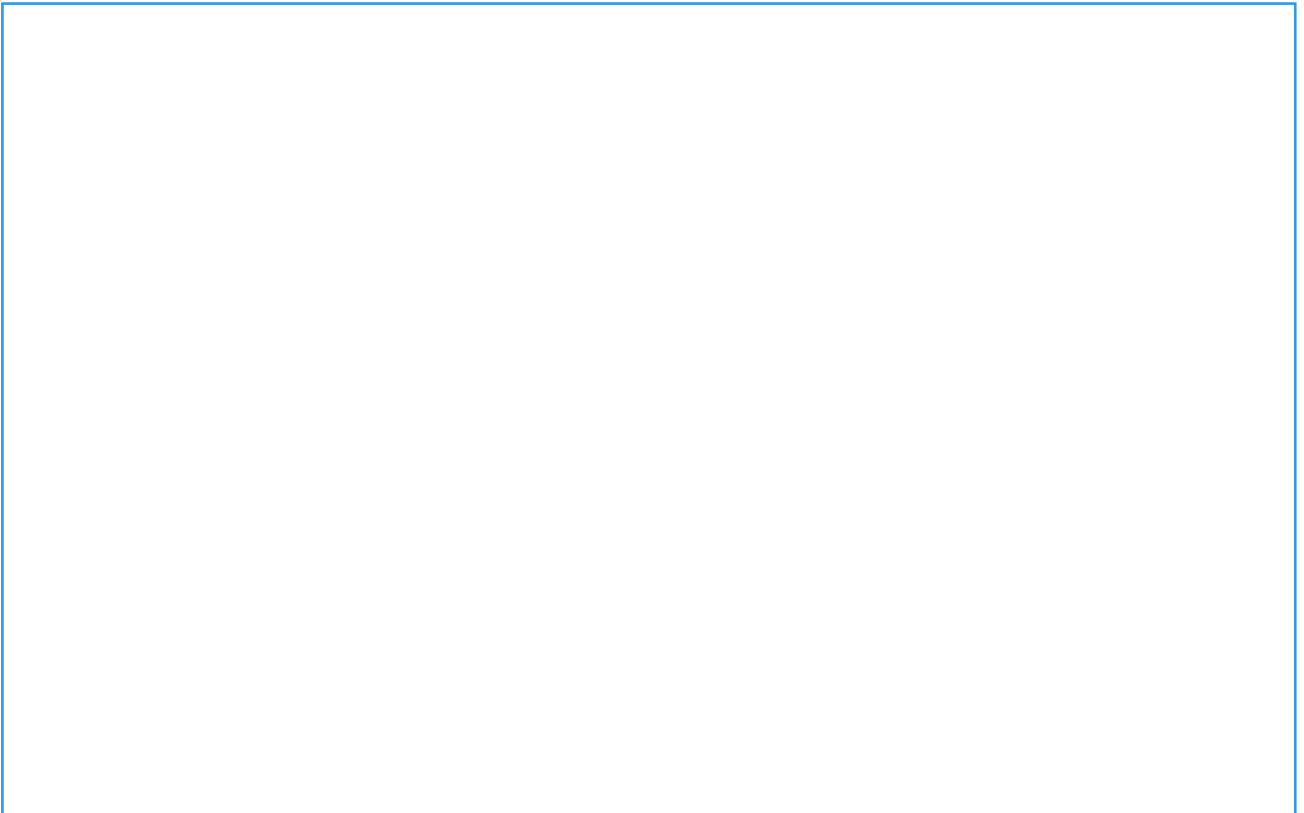

Ламану

Криву

12. Намалюйте свій клас.

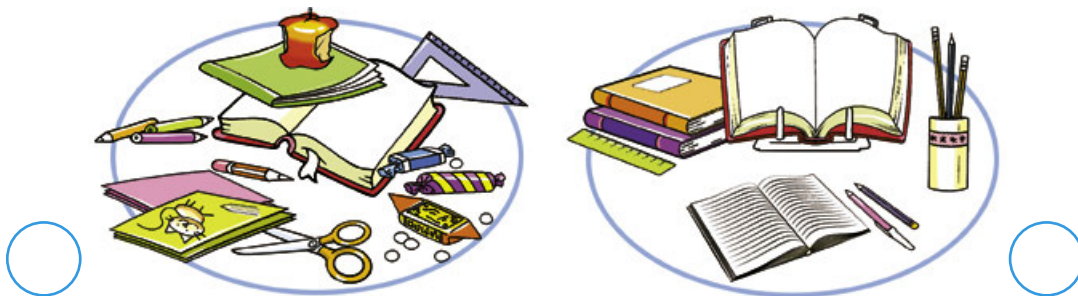
ЯК СТВОРИТИ БЕЗПЕКУ І ЗАТИШОК У КЛАСІ?

1. **Ранкова зустріч «Чи затишно мені?».** Як ви розумієте затишок в оселі? А у класі? Чи затишно вам удома? Що можна зробити для затишку у класі?

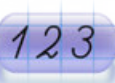
2. Розгляньте малюнки. З ким із цих дітей вам буде затишно у класі? Обведіть і розфарбуйте. А чим заспокоїти інших? Знайдіть для кожного потрібні теплі слова.

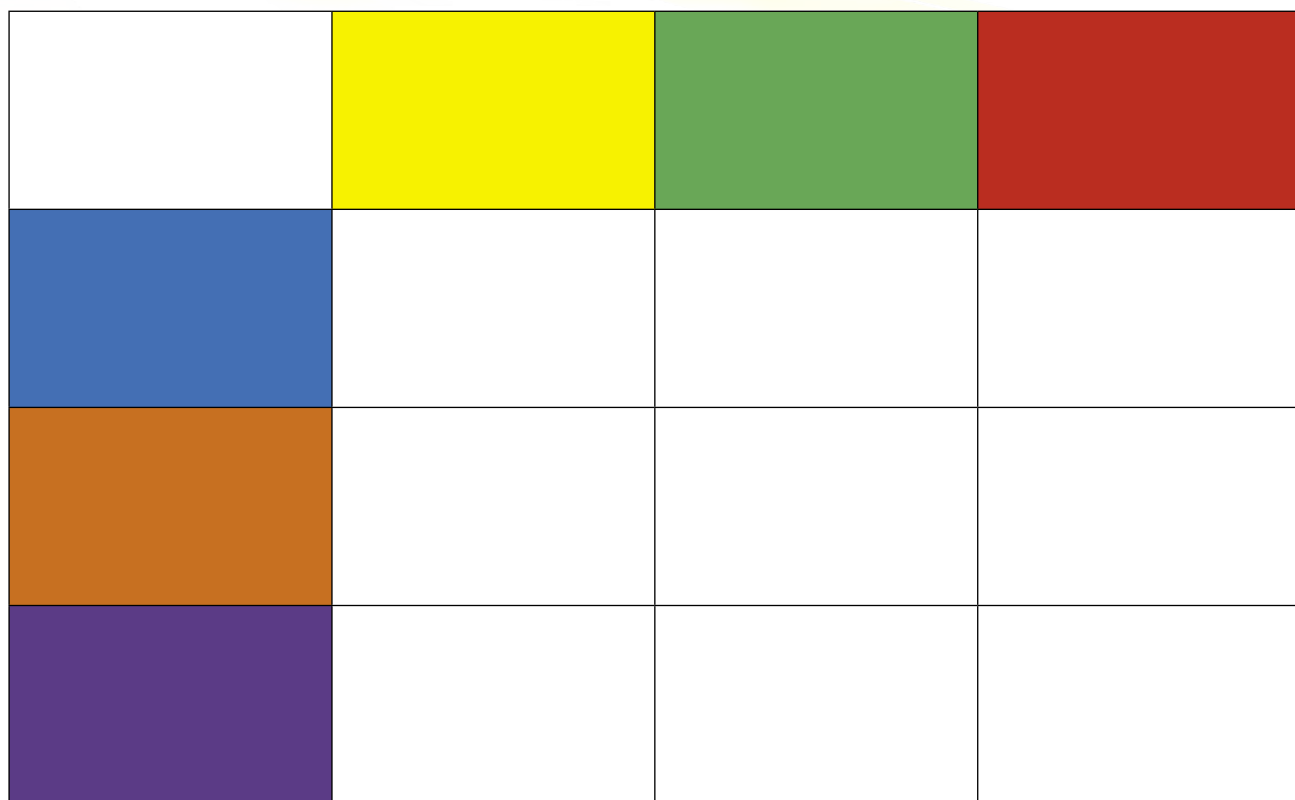
3. **Попрацюйте парами.** Обговоріть, для чого потрібно зберігати порядок на робочому місці. Поміркуйте, чи впливає порядок на затишок у класі. А вдома? Зафарбуйте зеленим кружечок біля столу, де працювати приємно і зручно.

4. Назвіть кольори олівців від найкоротшого до найдовшого. Якого кольору другий олівець справа? Зліва? Якого кольору крайній олівець зліва? Справа?

5. Знайдіть місце для кожної об'ємної фігури. Яка фігура різнокольорова? Скільки вона має кольорів?

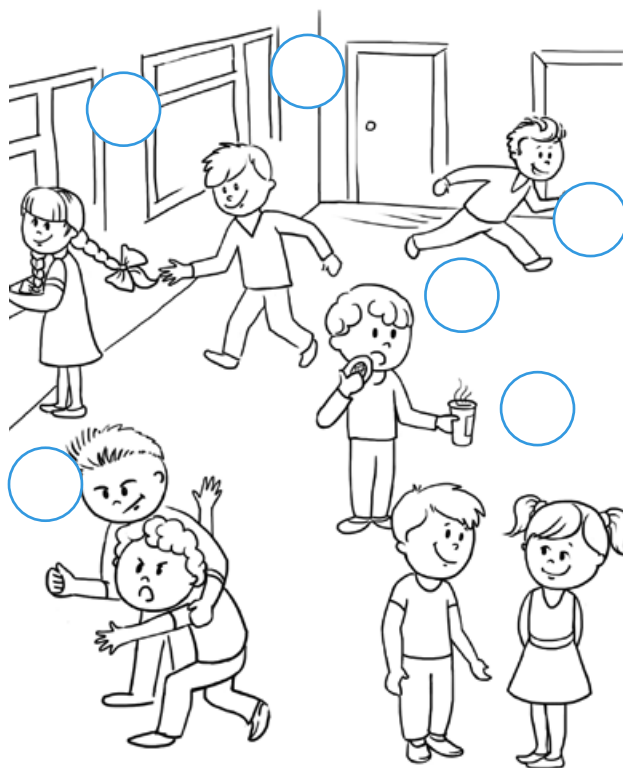
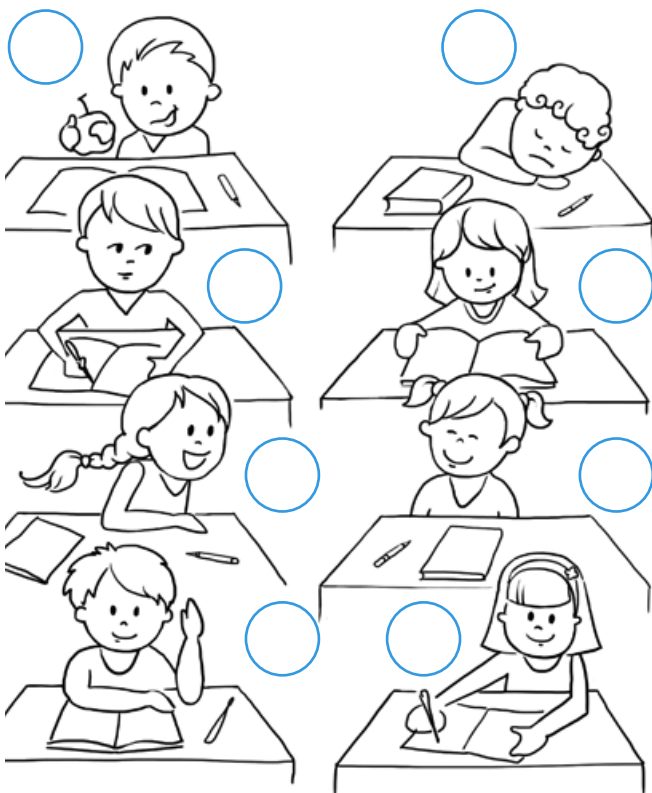
6. Домалюйте те, чого не вистачає. Пам'ятайте: діти мають усміхатися.

7. Попрацюйте разом. Розгляньте малюнки. Обговоріть, чи завжди учні мають бути охайними. Що для цього треба робити?

8. Пограйте групами у гру «ТАК і НІ». Біля зображень дітей, які поведуться правильно, зафарбуйте кружечки зеленим кольором, а неправильно – червоним.

9. **Попрацюйте разом.** Розгляньте фото і складіть правила поведінки у класі.

10. За зразками або власним задумом створіть квіти для спільного класного букета. Дайте йому назву. Прикрасьте ним клас для затишку.

ЯК НАМ СТАТИ КЛАСНОЮ СПІЛЬНОЮ?

1. **Ранкова зустріч «Що таке спільнота?».** Розгляньте фото. Що об'єднує ці групи людей? Що об'єднує учнів у вашому класі? Кого називають однокласниками?

2. **Попрацюйте парами.** Послухайте прислів'я. Поясніть їх зміст. Як ви розумієте кожне прислів'я?

- Один за всіх – усі за одного.
- Струмки зіллються – ріки, люди з'єднуються – сила.
- Віника не зламаєш, а прути по одному всі переломиш.

3. **Підготуйтеся до письма.** Придумайте два елементи та напишіть їх, з'єднавши між собою.

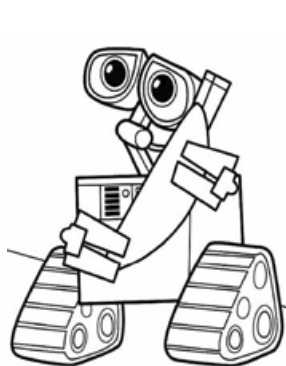

4. *Попрацюйте разом.* Діти, які тут училися минулого року, залишили для вас список прав та обов'язків учнів. Розгляньте малюнки. Що належить до прав, а що – до обов'язків учнів? Чи згодні ви із цим переліком?

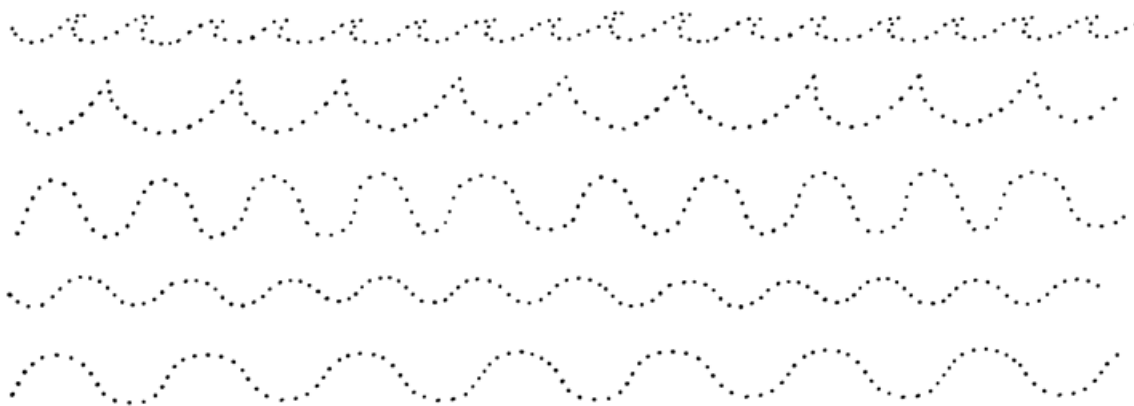
	піклуватися про своє здоров'я, безпеку свого життя та життя однокласників
	дотримуватися правил особистої гігієни, чистоти й порядку у класі та школі
	користуватися бібліотекою, спортзалом, медичним кабінетом
	брати участь у шкільних заходах (змаганнях, конкурсах, святах тощо)
	брати участь в обговоренні проблем класу і школи, вносити свої пропозиції
	відвідувати творчі студії, клуби, гуртки, групи за інтересами
	відпочивати на перервах, канікулах

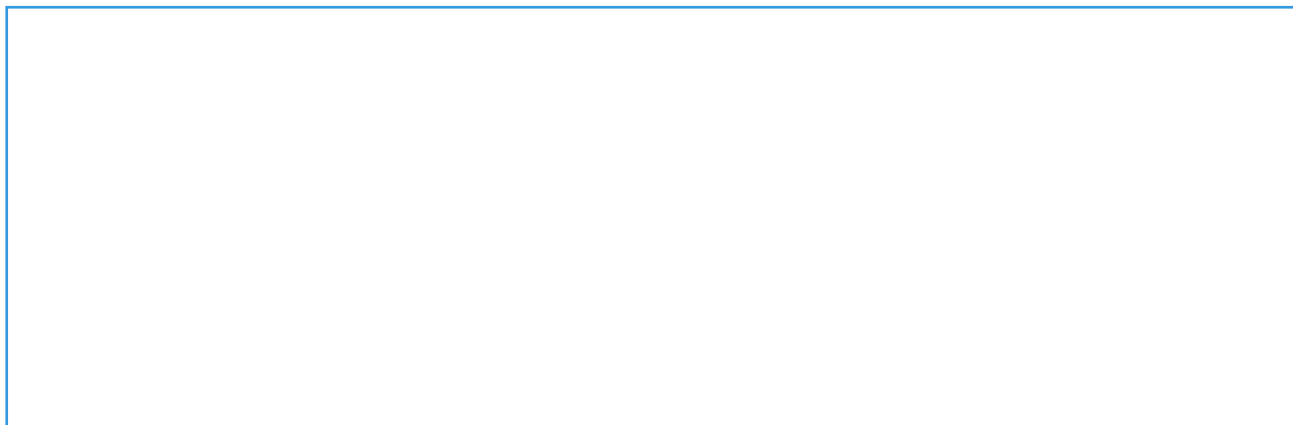
5. Попрацюйте групами. Розгляньте фото, складіть за ним розповідь. Що конструюють діти у шкільному гуртку? Виберіть та розфарбуйте, що в них вийшло.

6. Підготуйтеся до письма парами. З'єднайте крапки та пофантазуйте, у яку спільноту (групу) можна об'єднати цих тварин. Хто вони?

7. Намалуйте один предмет, що об'єднує весь клас. Розкажіть чому.

ЧОГО МИ МОЖЕМО ДОСЯГНУТИ СПІЛЬНО?

1. **Ранкова зустріч «Добери словечко».** Доберіть слова, щоб описати сьогоднішній день.

2. **Попрацюйте парами.** Розгляньте малюнки. Складіть розповідь «Дружня допомога».

3. **Попрацюйте групами.** Послухайте запропоновані ситуації. Обговоріть їх у групах. Що ви можете зробити спільно?

1-ша група. Однокласник забув альбом для малювання. Як ви допоможете?

2-га група. В однокласниці важкий ранець. Як ви допоможете?

3-тя група. Ви знайшли на підлозі телефон. Що потрібно зробити?

4. Уважно послухайте. З'єднайте частини прислів'їв.

Вік живи –	•	а кажи – навчуся.
Книга вчить,	•	той багато знає.
Не кажи – не вмію,	•	вік учись.
Хто багато питає,	•	як на світі жить.

5. Продовжте речення.

- Зайшовши до школи, я спочатку...
- Якщо я ненавмисно зачеплю або доторкнуся до людини, я маю...
- Якщо я звертаюся з проханням до будь-кого, я маю...
- Увічливим треба бути...

6. **Попрацюйте парами.** Доповніть правила товаришування.

• Завжди будь...	• Не глузуй з...
• Не гнівайся...	• Не радій чужому...
• Не бійся запитати...	• Намагайся виконувати свої...
• Не бійся попросити...	• Не...

7. Домалюйте, щоб у кожному рядку була однакова кількість предметів.

 _

8. **Попрацюйте групами.** Пофантазуйте, яких спільних здобутків ви хотіли б досягти. Що для цього треба зробити?

МОЇ ДРУЗИ

ЯКИМ МАЄ БУТИ СПРАВЖНІЙ ДРУГ?

1. **Ранкова зустріч «Острів».** Надрукуйте свої імена на клейких папірцях і «оселіться» на певному «острові». Поясніть свій вибір.

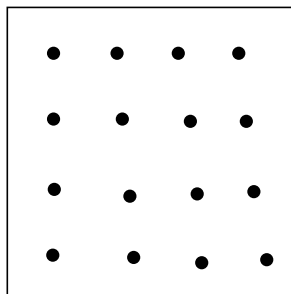
2. Чи є у вас друзі? Розкажіть про них. Як їх звати? Чому ви вважаєте їх своїми друзями? Чим вони допомогли, захистили, поділилися, порадували вас? Чим вони займаються?

3. Домалюйте кульки. Уявіть, що це – для друга. Розфарбуйте кульки за власним задумом.

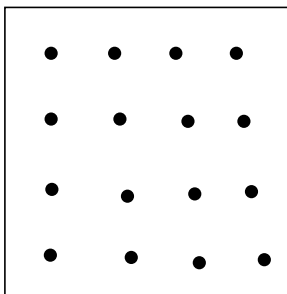

4. Виконайте завдання. Скільки точок ви з'єднали? Які фігури утворилися? Назвіть їх.

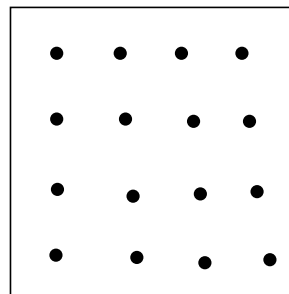
З'єднайте стільки точок:

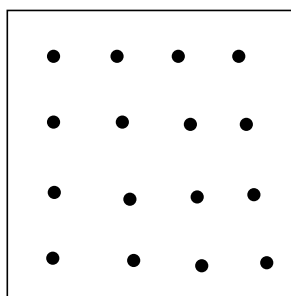
скільки учнів сидить
за одним столом

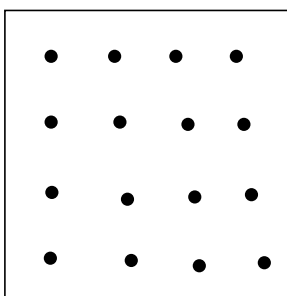
скільки пальців
на одній руці

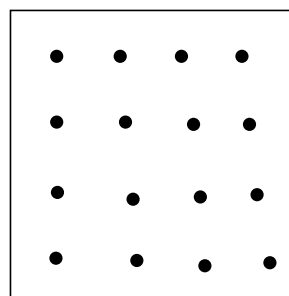
скільки кольорів
має світлофор

скільки ніжок
у стола

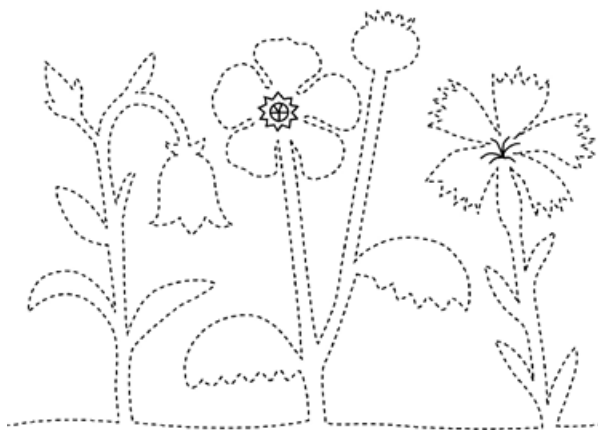

скільки кольорів
у веселки

скільки «ніжок»
у комах

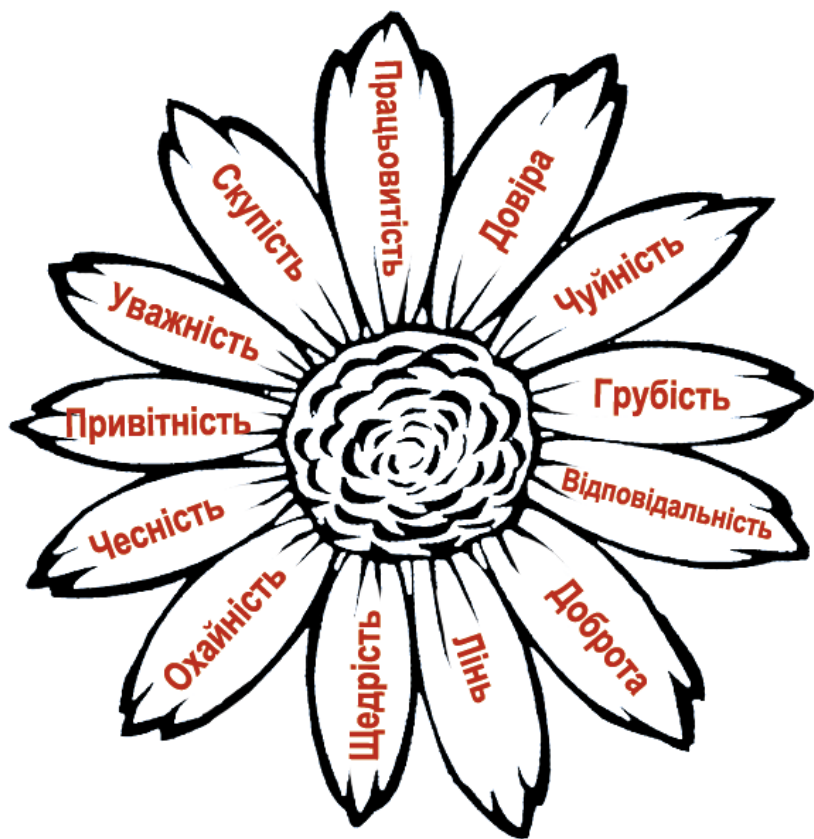
5. Прикрасьте торт. Обведіть по пунктирах квіти. Надрукуйте імена друга, подруги, для яких ці подарунки.

Це для _____.

6. Розгляньте пелюстки осінньої квітки – айстри. На кожній записано рису характеру людини. Розфарбуйте пелюстки з позитивними рисами. Скільки їх? Які із цих рис характеру притаманні вам?

7. Розкажіть, за що ви любите своїх друзів. Які їхні риси характеру вас приваблюють? Намалюйте портрет друга чи подруги.

8. *Попрацюйте групами.* Прослухайте прислів'я про дружбу. Поясніть, як ви їх розумієте.

- Не той друг, хто медом маже, а той, хто правду каже.
- Приятелів тьма, а вірного друга нема.
- Не варто з другом сваритися, бо доведеться миритися.
- Дружба та братство – найбільше багатство.

9. *Попрацюйте разом.* Послухайте вірш. Поясніть, у чому сила дружби.

– Чи є що золота дорожче на землі? –
У мудреця спитали якось люди.
Не довго думав мудрий чоловік:
– Дорожча дружба – є, була і буде!

Тоді йому сказали: – Сталь міцна,
Міцніша над усе, це знає всяк і всюди.
Подумав трохи й відповів мудрець:
– Міцніша дружба – є, була і буде!

Йому сказали: – Ураган страшний,
Корчує він дуби, несе руїну всюди.
Чи є сильніше що за ураган?
– Сильніша дружба – є, була і буде!

– Усім смакує не полин, а мед.
Мед люблять діти і дорослі люди.
Мед – найсолодший із земних дарів.
– Солодша дружба – є, була і буде!

Муталіб Мітаров

10. Кого із зображених дітей ви вибрали б у друзі? Чому?

Христина

Матвій

Даринка

Дениско

ЯК СТАТИ СПРАВЖНІМИ ДРУЗЬМИ?

1. **Ранкова зустріч «Дружні долоньки».** Потисніть одне одному долоньки і скажіть при цьому теплі, приємні слова. Чому з друзями вітаються потиском руки?
2. **Попрацюйте групами.** Поміркуйте, чи можуть сусіди за партою стати вашими друзями. Що їм потрібно для цього зробити? А вам?
3. Складіть розповідь за малюнками та розкажіть, де зображено друзів. Чому ви так вирішили?

4. Обведіть номер малюнка, де школяр чи школярка правильно сидить за столом. Дайте поради однокласникам щодо правильної постави.

Під час письма сидіть правильно:

- Обидві руки кладіть на стіл.
- Ноги ставте на підніжку або на підлогу.
- Сидіть прямо, не схиляйте низько голову.

5. *Попрацюйте разом.* Послухайте вірш. Чи вдалося школярам порозумітися? Чи сподобалася вам кінцівка вірша?

МИ РОЗБИЛИ СКЛЯНКУ З ЧАЄМ

– Ти розбив!
– Ні, ти розбила!
– Ти штовхнув!
– А ти впустила!
– Ти тюхтій.
– А ти незграба!
– Баобаб!
– Ти баобаба!
Вже школярка, наче хмарка, –
Очі повні сліз. Школярка

Дмухає на пальчик свій.
– Обпекла?
– А ти радій!
Та школярик посмутнів:
– Я... ти вибач, не хотів,
Я штовхнув.
– А я впустила.
– Я розбив.
– Це я розбила.

Оксана Сенатович

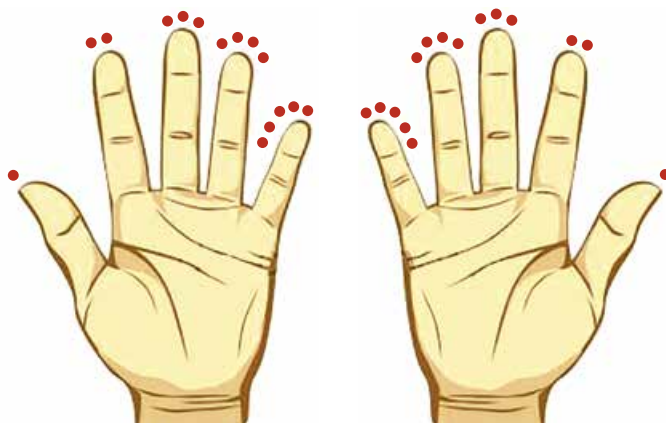
6. *Попрацюйте групами.* Продовжте речення.

- Я не люблю сваритися, тому що...

7. *Попрацюйте парами.* Чи вмієте ви грати в «Ладоньки»? Пограйте одне з одним, промовляючи слова, які характеризують вашого друга чи подругу.

8. *Попрацюйте групами.* Поміркуйте, чи «дружать» пальці на руках. Уявіть, що було б, якби вони «посварилися». Назвіть пальці руки. Який палець найдовший? Найкоротший? Чи є на одній руці однакові за довжиною пальці? Скільки всього пальців на двох руках? А на трьох?

9. Підготуйтеся до письма. Ручку чи олівець тримайте трьома пальцями: великим, вказівним і середнім.

10. Попрацюйте парами. Виготуйте веселих восьминіжок з відбитків долоньок. Домовтеся про колір паперу. Покладіть долоньку на аркуш та обведіть руку. Виріжте за контуром, приклейте на основу. Працюйте за зразком або власним задумом. Назвіть свою роботу. Складіть за нею розповідь.

11. Попрацюйте разом. Складіть розповідь «Море друзів». Обговоріть правила дружби.

- Пам'ятай про друга, коли його немає поруч.
- Чого вимагаєш від друга, вимагай насамперед від себе.
- Допомагай друзів.
- З другом будь чесним.
- Захищай друга.
- Довіряй другові свої думки, мрії.
- Пробачай другові його помилки.
- Радій успіхам і досягненням друга.
- Поважай того, з ким дружиш.

12. Розфарбуйте малюнки за власним задумом. Розкажіть, чи впізнали ви героїв мультфільму. Чи була їхня дружба справжньою?

ЧОМУ НАМ ЦІКАВО РАЗОМ?

1. **Ранкова зустріч «Моє улюблене заняття».** Розкажіть про своє улюблене заняття. Знайдіть однокласників зі схожими вподобаннями та обговоріть з ними спільні інтереси.

2. З'єднайте лініями початок і кінець кожного прислів'я. Поясніть, коли так говорять.

Один за одного стій	•	•	а ворог провчить.
Друг навчить,	•	•	– як дерево без коріння.
Людина без друзів	•	•	– і виграєш бій.

3. **Попрацюйте разом.** Продовжте речення.

• Мені цікаво у класі, тому що...	• Мені у класі весело, тому що...

4. **Попрацюйте парами.** Розгляньте фото. Поясніть, чому дітям цікаво разом проводити час. Що їх об'єднує?

5. **Підготуйтеся до письма.**

l					
U					

6. Обведіть крапки справа, число яких відповідає числу предметів зліва.

	• • •	• • • •	• • • • •
	• • • • •	• • • •	• • •
	•	• •	• • •
	• • • • •	• • • • •	• • • •

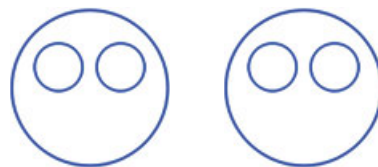
7. **Попрацюйте групами.** Домалюйте смайлики, які відповідають почуттям:

1-ша група: щастя і смуток

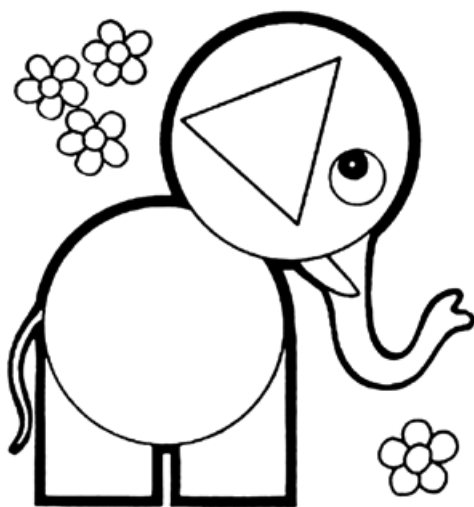
2-га група: невдоволення і захват

3-тя група: подив і радість

4-та група: невпевненість і захоплення

8. Розфарбуйте малюнок. Обведіть та назвіть геометричні фігури, з яких утворено звірів. Складіть розповідь про їхню дружбу. Чи можуть бути в них спільні інтереси?

9. **Попрацюйте разом.** Пригадайте героїв будь-якого мультфільму та поміркуйте, чому їм було цікаво разом.

ЯК ЗБЕРЕГТИ ДРУЖБУ?

1. **Ранкова зустріч «Я та мої друзі».** Продовжте речення.

- Мені приємно, коли...
- Мій друг (подруга) скаже про мене...

2. **Попрацюйте разом.** Обговоріть, для чого потрібні друзі.

- Скільки у вас друзів?
- Кого ви вважаєте справжнім другом і за що?
- Кому з друзів найбільше довіряєте? Чому?
- Чи важко жити без друзів?
- Для чого вам друзі?

3. Полічіть друзів. Скільки їх? Скільки разом хлопчиків і дівчаток?

					
перший	другий	третій	четвертий	п'ятий	шостий
троє, або три					
шестеро, або шість					

					
перша	друга	третя	четверта	п'ята	шоста
двоє, або дві					
шестеро, або шість					

4. Продовжте речення.

- Справжній друг – це той...
- Друзі завжди...

5. *Попрацюйте групами.* Зберіть свою «Скарбничку порад». Розгляньте ситуації на фото. Чому між друзями виникли непорозуміння? Спробуйте дати їм поради.

1-ша група

2-га група

3-тя група

4-та група

6. *Попрацюйте разом.* Прослухайте початок притчі. Як ви гадаєте, що сказала дівчинка? Що треба робити, аби не втратити друзів?

ДОЛИНА І ПІСОК

Дівчинка, гуляючи разом з мамою пляжем, запитала:

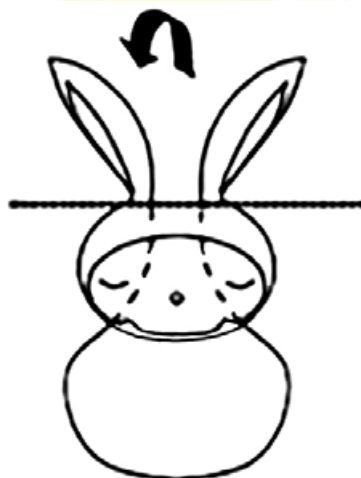
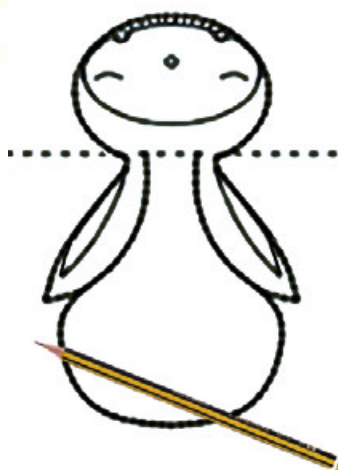
– Мамо, як мені поводитися, щоб не втратити улюблених друзів?

Мама подумала хвилинку, потім нахилилась і взяла дві пригорщі піску. Підняла обидві руки вгору і затиснула міцно одну долоню. Пісок утікав крізь її пальці: що більше вона їх стискала, то швидше висипався пісок. Друга долоня була відкрита: весь пісок на ній залишився. Дівчинка здивовано споглядала, а потім вигукнула...

7. Виготуйте закладку «Для друга».

Матеріали та пристосування: картон, лінійка, простий олівець, гумка, кольорові олівці (фломастери), ножиці, клей, кольоровий папір, бісер, штучні матеріали за бажанням.

- Намалюйте на папері улюблену тваринку.
- Виріжте її за контуром. Це буде шаблон.
- Накладіть шаблон на лицьовий бік картону (колір – за бажанням). Обведіть олівцем шаблон за контуром. Домалюйте потрібні лінії та позначте лінію згину.
- Виріжте закладку з картону.
- Перегніть частину закладки, як показано.
- Оздобте закладку за власним задумом. Подаруйте її другові чи подрузі.

8. Вивчіть вірш напам'ять. Розкажіть в особах.

В нас жартун у класі є,
Всім він прізвиська дає.
Каже: – Я мастак до жартів!
Та чого ті жарти варті?
Зве він «Савою» – Савенка,
«Головою» – Головенка,
А Саченкову – «Сачок»,
Маслаченка – «Маслачок»,
Зве Зарудного – «Заруда»...
А його всі звуть – «Зануда».

Грицько Бойко

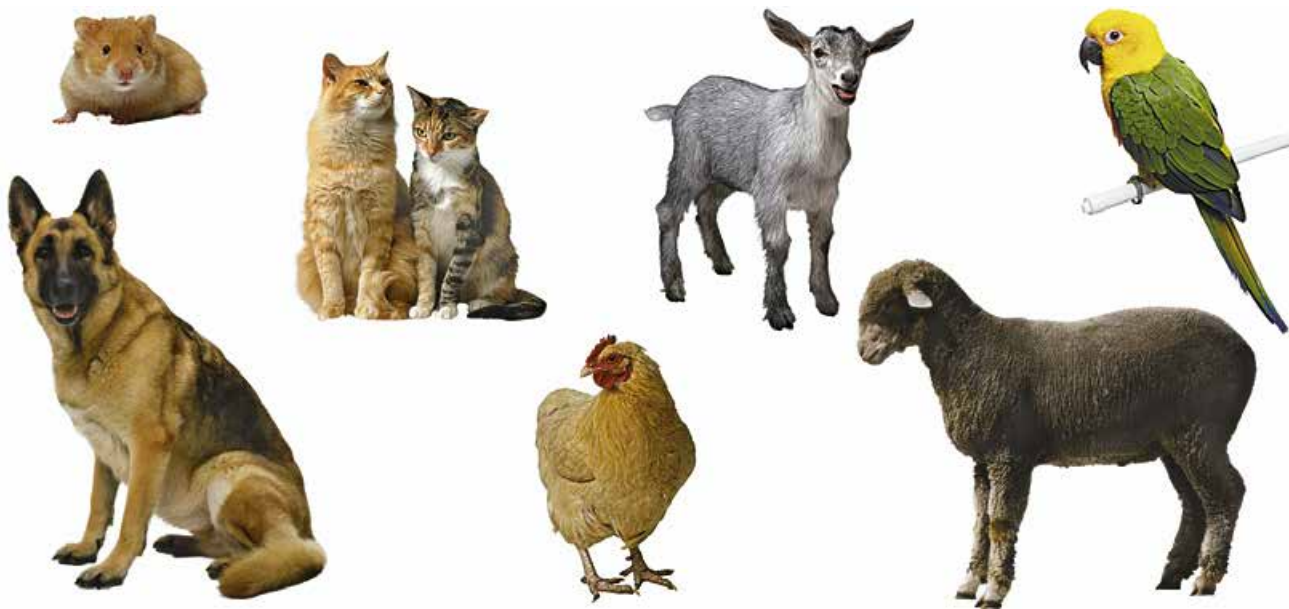
ЯК СТАВИТИСЯ ДО ДРУЗІВ НАШИХ МЕНШИХ?

1. **Ранкова зустріч «Мої друзі тварини».** Чи може бути другом тварина? Чи є у вас друзі серед тварин? Скільки часу ви з ними проводите? Як дружите?

2. Наведіть малюнки. Які тварини вийшли? Розфарбуйте малюнки.

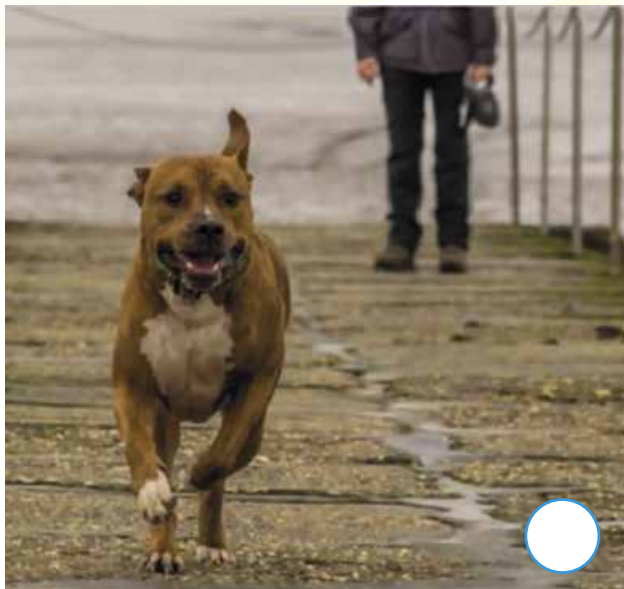

3. Обведіть червоним олівцем свійських тварин, а синім – тих, яких можна тримати в помешканні.

4. Зафарбуйте зеленим кольором кружечок біля того фото, на якому правильно вихуюють собаку.

5. Позначте цифрами тих акваріумних рибок, яких ви знаєте: 1 гурамі, 2 гупі, 3 сомик, 4 макропод, 5 мечоносець.

6. Дослідіть домашнього улюбленця. Складіть усний звіт про свої спостереження за поданими запитаннями.

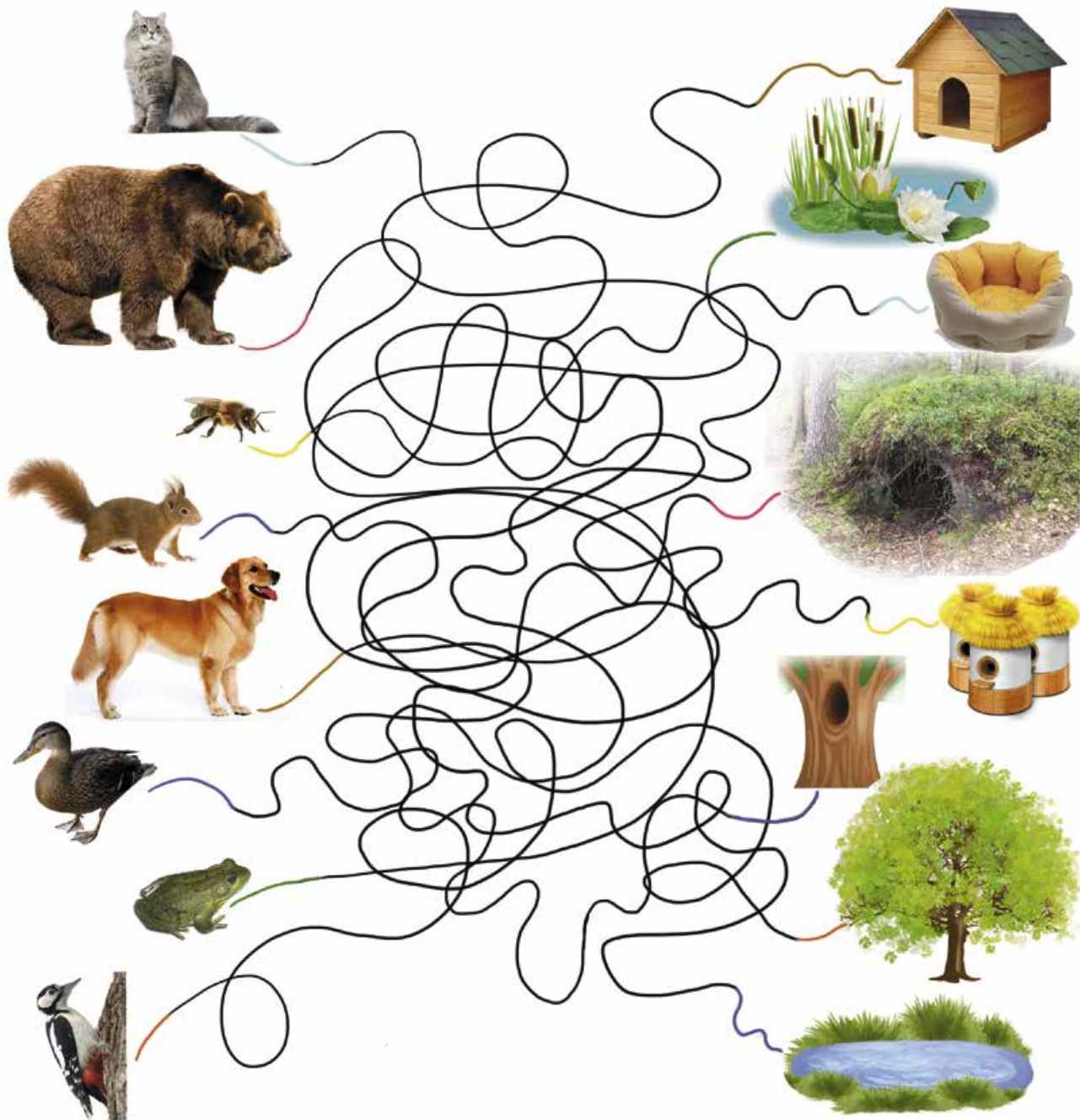
• Що це за тварина?

• Як її звуть?

• Якого вона розміру?

7. Попрацюйте парами. Допоможіть тваринам потрапити до їхніх домівок.

8. Розкажіть, які кіно- чи мультфільми про дружбу тварин і людей ви переглядали. Чим вони вам цікаві?

9. У Іванки, Софійки та Діни є друзі – тварини. З'єднайте зображення дівчаток і тварин лініями різного кольору і дізнайтеся, у кого який друг. Розкажіть.

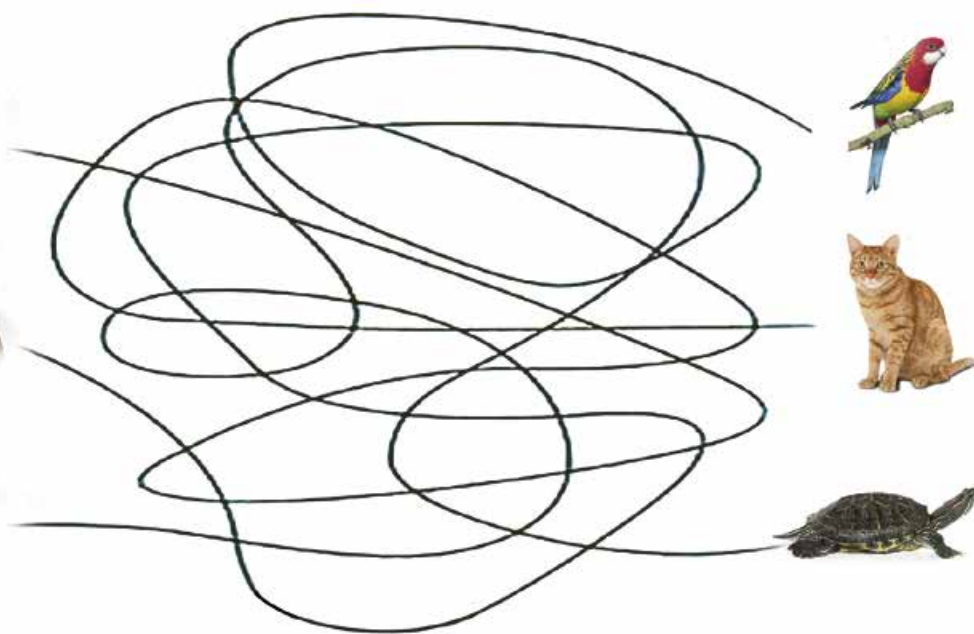
Іванка

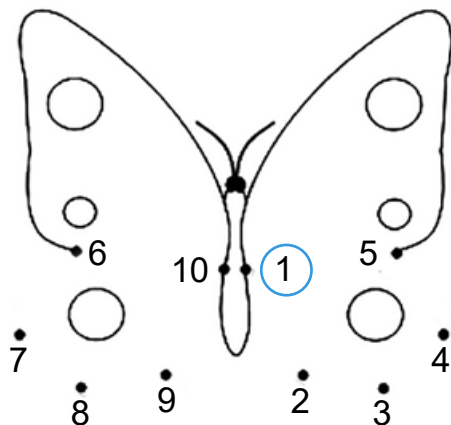
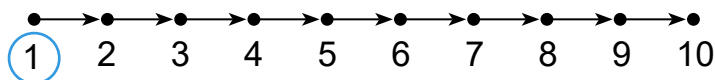
Софійка

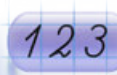
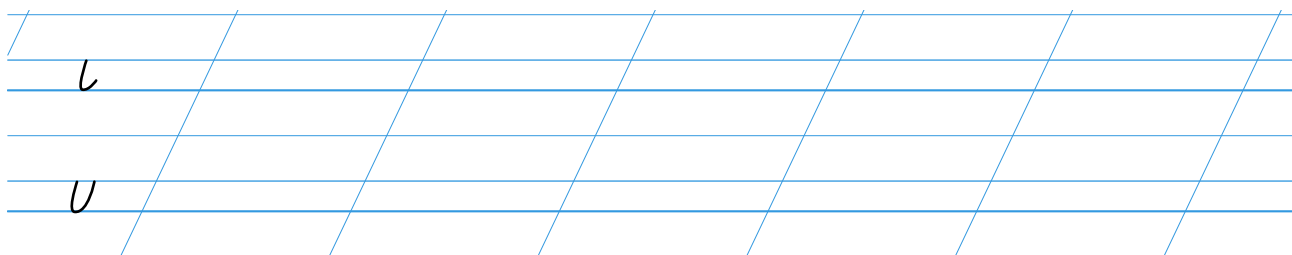
Діна

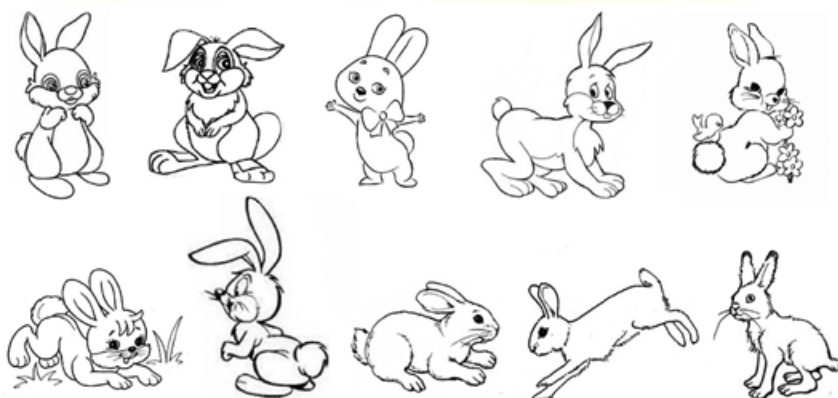
10. *Попрацюйте парами.* З'єднайте крапки відповідно до порядку цифр. Складіть коротку розповідь про цю тваринку. Обговоріть, чи можна її вважати другом і домашнім улюбленцем. Чому ви так вирішили?

11. *Підготуйтеся до письма.* Запишіть за зразком.

12. *Попрацюйте парами.* Послухайте вірш і розфарбуйте в різні кольори всіх зайчиків із нього. Чи залишилися нерозфарбовані зайчики? Скільки?

ХАТКА

В цьому віршику нікого
ще немає...

Ну й дива!..

Нумо, зайчика прудкого
ми покличемо до нас.

Раз!

І мчить зайчисько сірий.

Два!

І ще один біжить.

А за ним –

і три, й чотири,

а за ними –

п'ять і шість.

Ой, дивися –

сім і вісім!

Скільки ж там вас?

Ого-го!

Ви ж не вміститесь

у віршику,

Ви зламаєте його...

Затремтів

маленький віршику,

захитався –

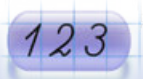
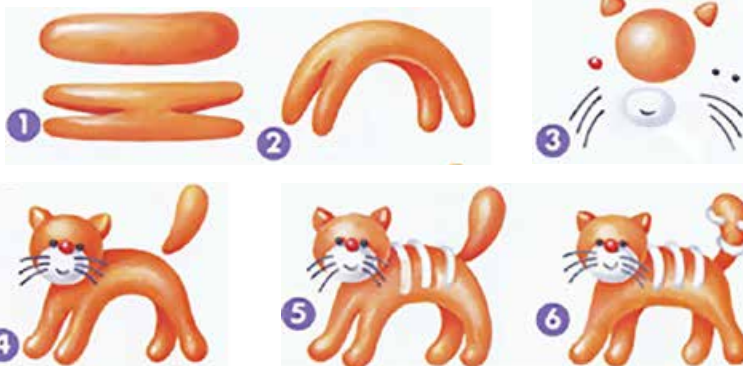
і за мить

Всі його рядки розпались.

Тільки зайчики zostались.

Анатолій Костецький

13. За зразком або власним задумом виліпіть з пластиліну улюблену домашню тваринку. Розкажіть про неї одне одному.

МОЄ ДОВКІЛЛЯ

ЩО МЕНЕ ОТОЧУЄ?

1. **Ранкова зустріч «Що я бачу дорогою до школи?».** Поділіться своїми враженнями одне з одним.
2. Дослідіть слово «довкілля». Чи знаєте ви, що воно означає? Від якого слова утворилося? Замініть слово «довкілля» іншим, близьким за значенням.
3. Послухайте вірш. Про що в ньому йдеться? Назвіть складові довкілля, які ви запам'ятали.

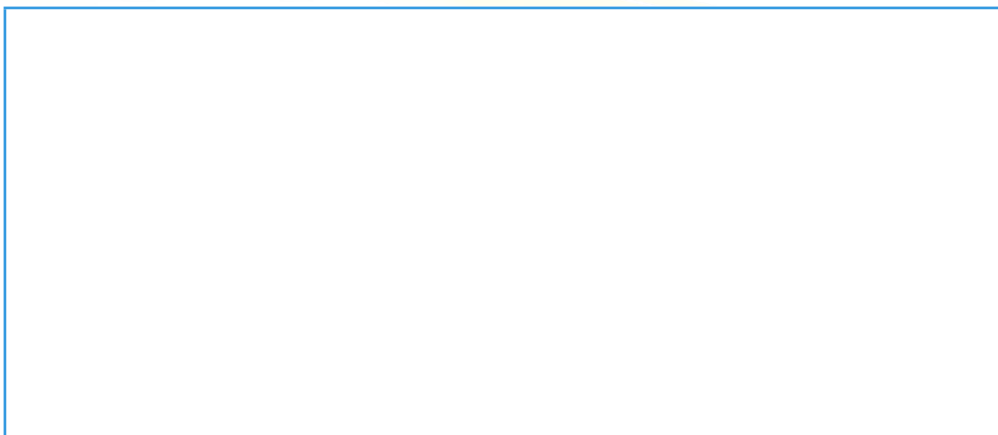
ГІМН ДОВКІЛЛЮ

Це Сонце і Місяць, і блискавка, й грім.
І кулі, що з неба привіти шлють всім.
Це вітер веселий, що з травами грає.
Ранкова зоря, що в небі засяє.
Струмочок маленький, що швидко біжить.
Це батько і ненька – без них не прожить.
Земля, де ти ходиш, вода, що ти п'єш.
Будинок рідненький, в якому живеш.
І друзі, і школа, і все, що довкола.
Що любиш, шануєш, завжди бережеш,
Словом єдиним – ДОВКІЛЛЯ – назвеш!
Воно дасть тобі силу, насагу, дозвілля,
Бо сам ти – також частина довкілля.

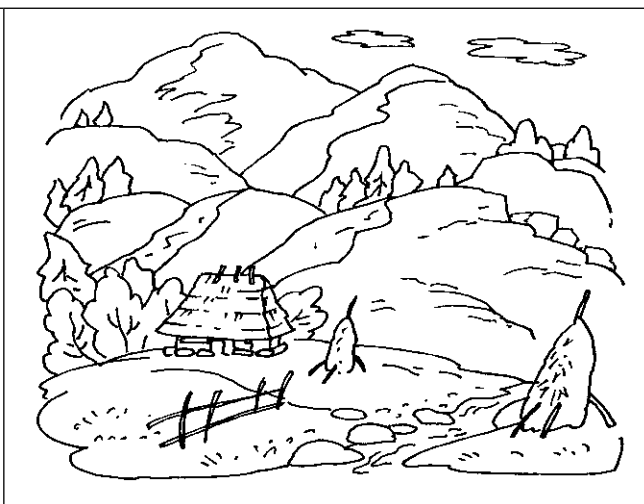
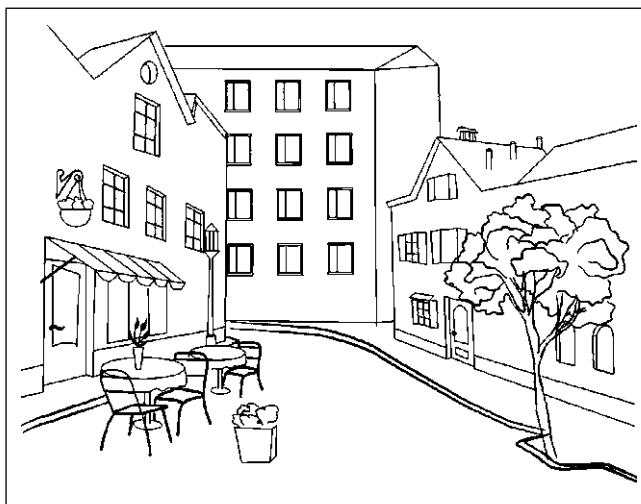
Є. Кукуяшна, О. Смага

4. **Пограйте групами у гру «Скринька невідкритих таємниць».** Про що ви хотіли б запитати в довілля? Намалюйте і «покладіть» у скриньку.

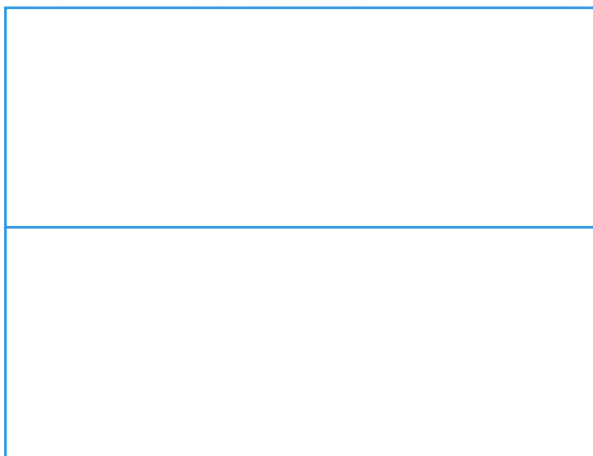
5. **Розгляньте малюнки. Чим вони відрізняються? Розфарбуйте той з них, де зображено природне довкілля.**

6. **Поділіть тіла на дві групи: природні та штучні. Обведіть кожну групу олівцями різного кольору. Поясніть свої дії.**

7. Природні тіла обведіть зеленим кольором, штучні – червоним. Намалюйте природне тіло й штучне.

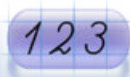

8. Закресліть «зайвий» малюнок. Чому ви так думаєте? Назвіть решту тіл. Наведіть власні приклади штучних тіл.

9. **Попрацюйте парами.** Зафарбуйте цифри, які ви знаєте. Назвіть їх. Складіть розповідь про свій день, уживаючи назви цифр. Розкажіть одне одному.

1 2 3 4 5
6 7 8 9 0

ЯКІ «ТАЄМНИЦІ» МАЄ ШКІЛЬНЕ ПОДВІР'Я?

1. **Ранкова зустріч «Моє шкільне подвір'я».** Світ навколо сповнений таємниць. Як їх дослідити? Що може допомогти? Дослідіть шкільне подвір'я. Назвіть об'єкти подвір'я. Опишіть один з них на вибір.

2. **Попрацюйте разом.** Які є в людини «п'ять помічників»? Розгляньте малюнки. З'єднайте лініями тіла й органи чуттів, якими вони сприймаються. Про які ознаки цих тіл можна дізнатися за допомогою органів чуттів?

3. Обведіть «зайве» тіло природи в кожному рядку червоним. Поясніть.

4. Розфарбуйте частини рослини на малюнках: 1 стебло, 2 листки, 3 корінь, 4 плоди.

5. Оберіть органи чуттів, які допоможуть вам дослідити кущ ожини. З'єднайте стрілочками. Розфарбуйте гілку ожини.

6. Зафарбуйте червоним кружечок біля тих об'єктів, яких не може бути на шкільному подвір'ї.

7. Ці об'єкти Сашко побачив на шкільному подвір'ї. Розділіть їх лінією на дві групи. Поясніть.

8. Розгляньте малюнок. Назвіть об'єкти шкільного подвір'я. Скільки голосних у кожному слові? Назвіть голосні звуки. Об'єднайте об'єкти у групи.

ЯКІ РОСЛИНИ РОСТУТЬ НА ШКІЛЬНОМУ ПОДВІР'І?

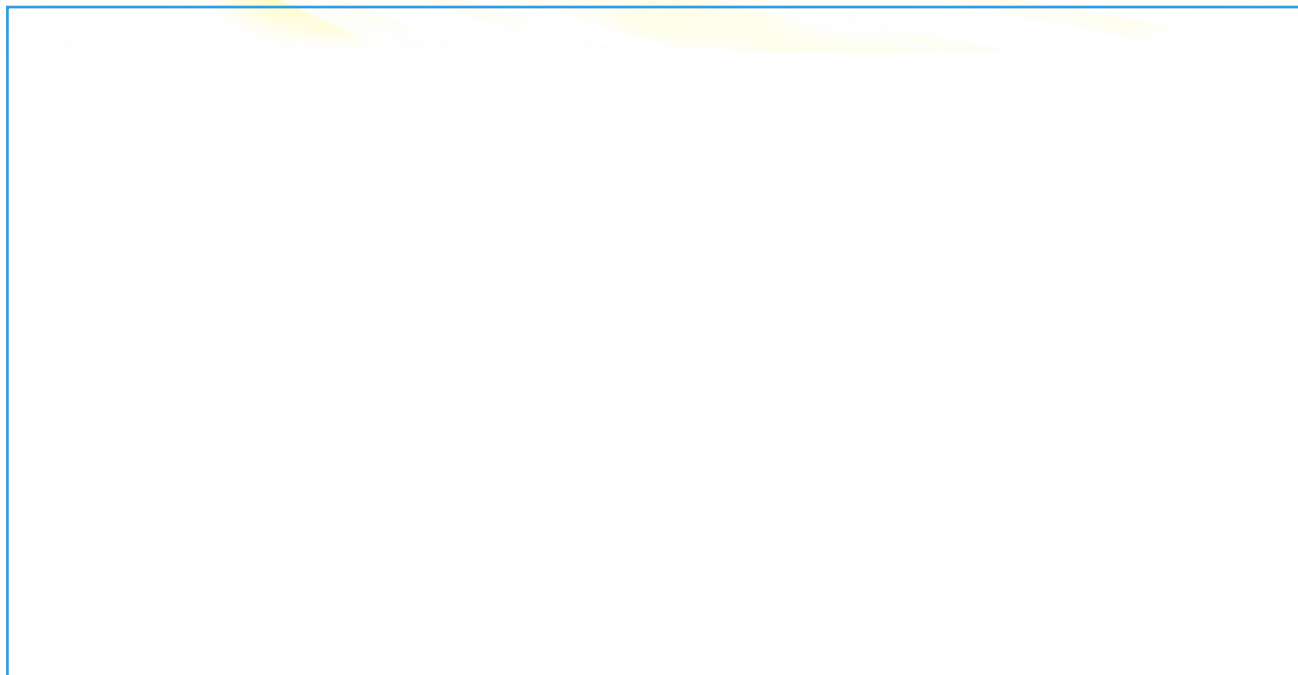
1. Ранкова зустріч «Осінні квіти». Які квіти ви знаєте? Яка квітка вам найбільше подобається? Чим саме? Назвіть та опишіть її. Які органи чуттів допомогли назвати ознаки квітки (колір, висота стебла, форма, пахощі). Які пелюстки на дотик (колючі, гладенькі, шорсткі, теплі, холодні)? А листки? Чи пахне квітка? Які ви знаєте вірші чи пісні про ці квіти?

2. Пospостерігайте за рослинами на шкільному подвір'ї. Які з них низькорослі? Яка рослина найвища? Назвіть улюблену рослину. Розкажіть, чим вона вас вразила. До якої групи рослин вона належить (трав'яниста, кущ, дерево)? Намалюйте цю рослину.

3. Намалуйте схематично дерево, кущ, трав'янисту рослину.

4. Обведіть червоним кольором кущі, синім – дерева, зеленим – трав'янисті рослини.

5. Послухайте вірш. Як ви думаєте, чому цю квітку називають королевою саду? Чим вона подібна до сонця? Які ще осінні квіти згадано у вірші?

ХРИЗАНТЕМА

Як жадібно повітря й воду п'ють
Останні чорнобривці і жоржини.
Вже журавлі на крилах знов несуть
Осколки літа в сніжні хуртовини.
А хризантема знай собі – цвіте!
Сміється прямо в очі сірій днині,
Ще й журавлів в дорогу проведе
І слухатиме пісню журавлину.
Ця квітка – королева у саду,
Сніжинку першу збереже в долоньці.
І я щодня вклонитись їй іду,
Осінній квітці, схожій так на сонце.

Олена Бондар

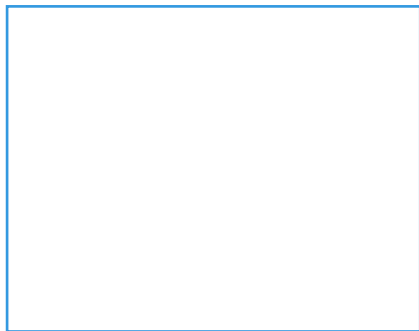
6. Які рослини на малюнках? Назвіть їх: культурні – це... Кружечки біля культурних рослин зафарбуйте зеленим кольором, а біля дикорослих – синім.

7. Відгадайте загадки. Намалюйте одну відгадку.

Осіння квітка сукню вділа
Рожеву, синю, ніжно-білу.
Стоїть, неначе їжачок,
У неї сотні пелюсток.

Невеличкий цей сміливець –
Золотавий...

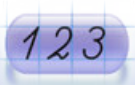
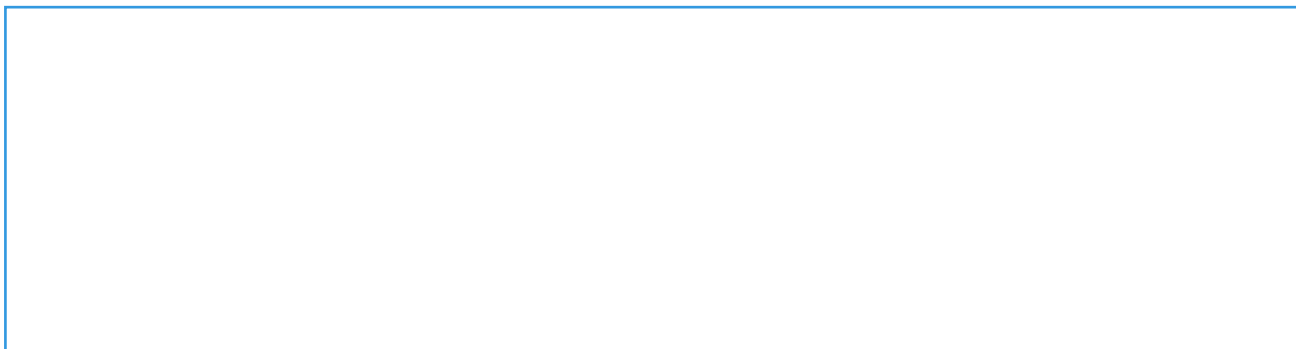
8. З аркуша картону та природного матеріалу створіть аплікацію «Сова» за зразком чи власним задумом. Що ви знаєте про цю пташку? Чим вона живиться? Який веде спосіб життя? Які звуки видає? Яку користь приносить людям, довкіллю? Чи живуть сови у вашій місцевості?

9. Порівняйте рослини. Яка найвища? Найнижча? Яку мірку використано?

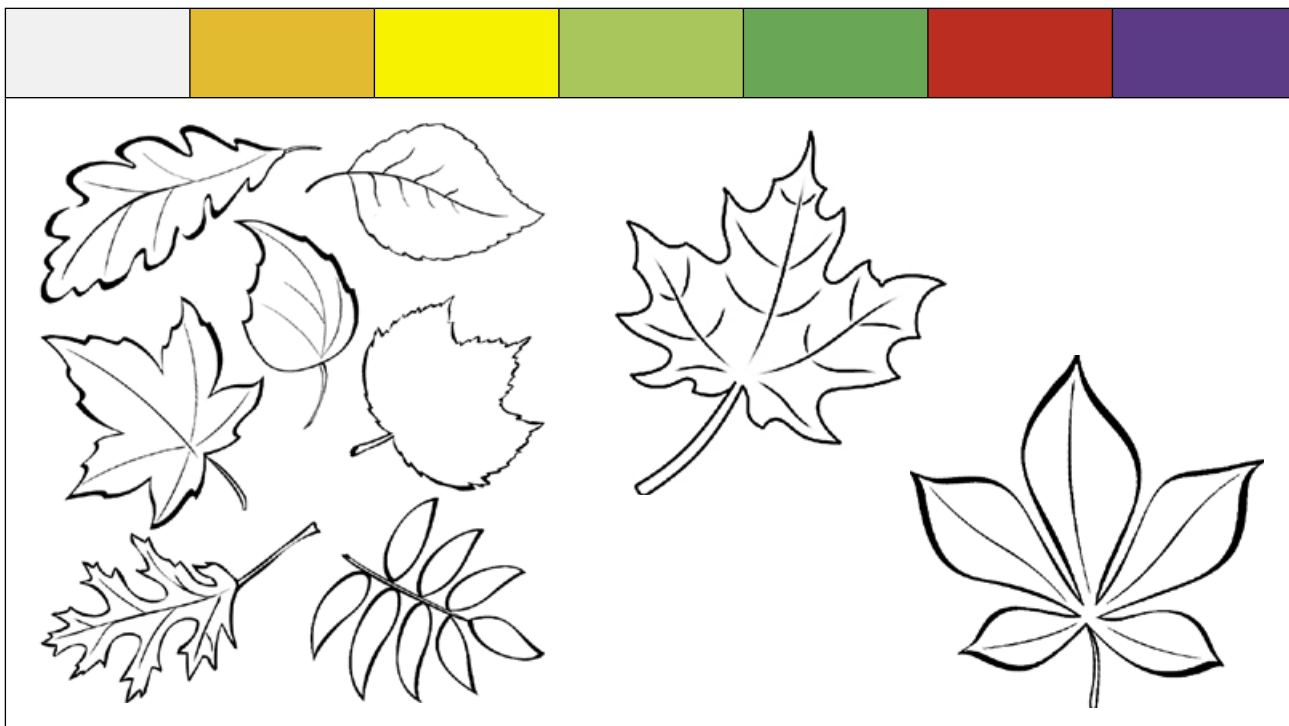

10. **Попрацюйте групами.** Запропонуйте мірки для вимірювання довжини парти, столу, класної дошки. Порівняйте довжину досліджуваних предметів, використовуючи свої мірки. Намалуйте ці мірки.

КОЛЬОРИ ТА ЗВУКИ ДОВКІЛЛЯ. ЯКІ ВОНИ?

1. **Ранкова зустріч «Фарби довкілля».** Назвіть кольори. Доберіть фарби для зображення осіннього листя. Запропонуйте власні варіанти кольорів. З яких дерев це листя? Який колір переважає? Які органи чуттів допомогли виконати завдання?

2. Послухайте вірш. Полічіть дерева в цьому вірші. Якого кольору листя на кожному дереві?

ОСІННІЙ ПАРК

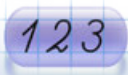
Вже побагряніло
Листячко на клені,
Але на вербиці
Ще воно зелене.
На каштані листя
З жовтою каймою.

Йду осіннім парком
Тихою ходою.
Таких фарб немає
Влітку, ні зимою.
Недаремно осінь
Зветься золотою.

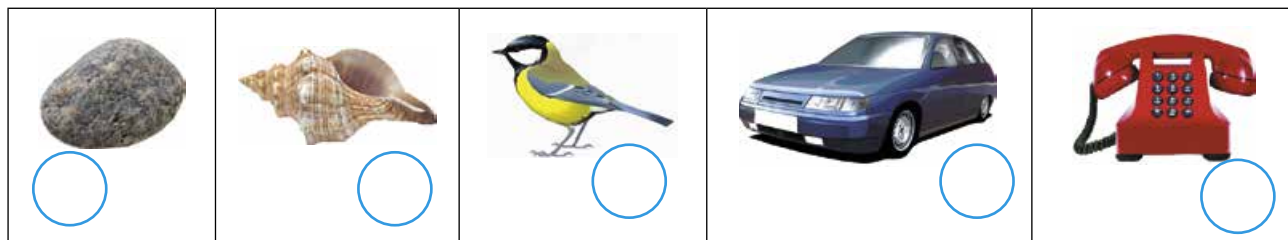
Ольга Війтик-Ющук

3. Продовжте речення.

- Вухом чує, а очі – ..., а ніс – ..., а язик –

4. Розгляньте фото об'єктів довкілля. Зафарбуйте кружечок біля тих, які видають звуки, у червоний колір. Який із цих звуків найгучніший? Поділіть їх на дві групи. Поясніть, чому ви поділили саме так.

5. **Попрацюйте разом.** Продовжте казкове оповідання за його початком.

Однієї осінньої ночі я прокинулася. Мої вуха почули приємні звуки, що долинали з вікна. Я знову заплющила очі й уявила, що відбувається за вікном. Там...

Голосно...

Тихо...

Мелодійно...

6. **Попрацюйте парами.** Які звуки ви могли б почути, якби малюнок «ожив»? Відтворіть їх.

7. **Попрацюйте групами.** Які звуки вам подобаються? Які звуки для вас неприємні? Чому? Чи можуть зашкодити звуки? Які? Наведіть приклади.

8. Послухайте вірш. До скількох вмієте лічити ви? Хто полічить? Звуки яких пташок вмієте відтворити?

– Ку-ку! – долинуло згори.
Кує в гаю зозуля.
– І раз, і два, і три, –
Тихенько лічить Юля.

А потім просить: – Ох!
Не треба більш кувати,
Бо я лише до трьох
Умію рахувати.

Петро Ребро

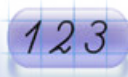
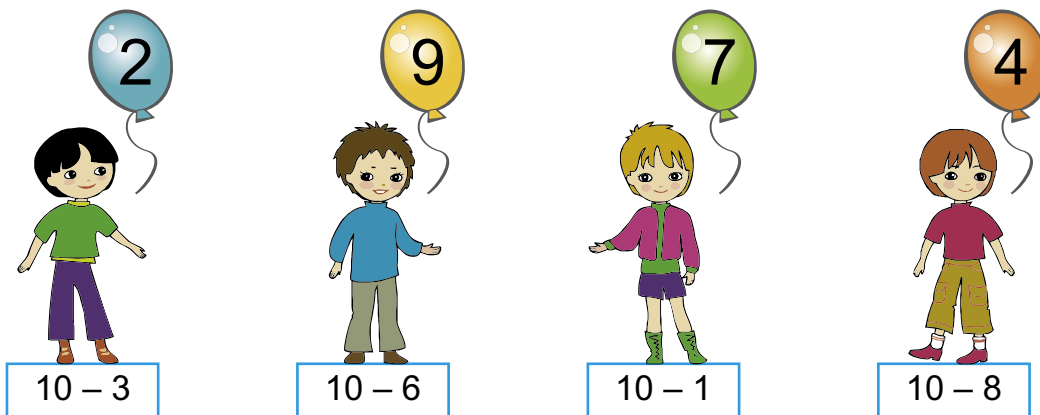
9. Підкресліть зеленим тіла, які видають тихі звуки, а червоним – гучні.

10. **Пограйте разом у гру «ТАК і НІ».** Якщо ТАК, ставте «+», якщо НІ – «–». Подумайте, чому шум називають небажаним звуком.

- ☐ Шум автомобіля і потяга в метро підвищує витривалість слуху.
- ☐ Шум призводить до втоми, порушує сон і погіршує самопочуття.
- ☐ Шум під час уроку знижує працездатність учителя й учнів.
- ☐ Звучання тихої музики допомагає заспокоїтися й зосередитися.

11. Хто яку кульку тримає? Обчисліть та з'єднайте лініями відповідних кольорів.

ЯК ПОВОДИТИСЬ У ДОВКІЛЛІ?

1. **Ранкова зустріч «Хто господар у довкіллі?».** Послухайте вірш. Чому не можна ловити метеликів, рвати квіти, трави, гілки?

НЕ ХОЧУ

Метелика ловити я не хочу:
Він – квітка неба,
Хай живе собі!
Хай крильцями барвистими тріпоче,
Щоб радісно було мені й тобі!
І квітку лісову не стану рвати,
Її додому я не понесу,
Бо вдома їй джмеля не погойдати

І не попити ранками росу!
І ні стеблинку, гілку чи травинку
Я не ображу:
Це – страшенний гріх!
Бо в кожній з них
Живе тремка живинка,
Що світиться довірою до всіх...
Анатолій Костецький

2. **Попрацюйте групами.** Подумайте і розкажіть, чому ви не зможете жити без природи. Спробуйте намалювати, що дає природа людині.

3. Поясніть, що сталося з квітами на другому фото. Що треба було зробити, аби цього не сталося? Які це квіти?

4. Обведіть малюнки, на яких діти дбайливо ставляться до природи.

5. **Попрацюйте разом.** Закресліть лише ті фото, на яких люди шкодять довкіллю. Порадьте, як змінити їхню поведінку. Розкажіть, як люди допомагають довкіллю. Наведіть власні приклади.

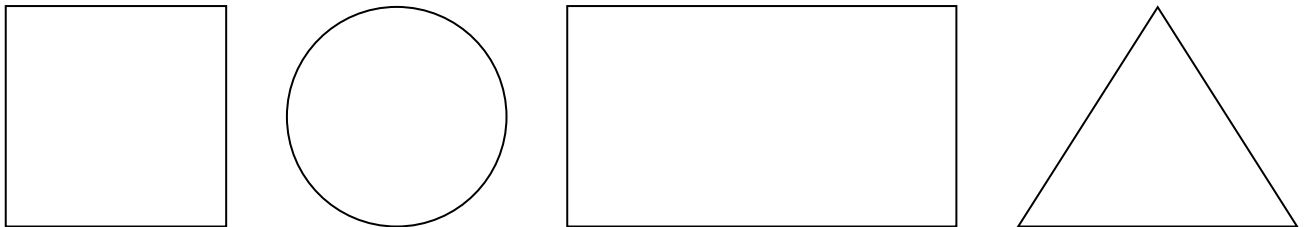
6. Полічіть яйця у гніздах. Домалюйте їх у пустому гнізді. З'єднайте гнізда стрілочками, починаючи з того, у якому найменше яєць. Розкажіть, чи несуть яйця дикі птахи восени. Чи можна брати яйця у пташиних гніздах? Чому?

7. Поясніть, що означає кожний малюнок. Доповніть ці малюнки так, щоб створити правила поведінки у довкіллі.

8. Оберіть геометричну фігуру. Намалюйте один знак (Не сміти! Сортуй сміття! Бережи воду! тощо). Розмістіть свої знаки у школі та на шкільному подвір'ї.

9. **Попрацюйте групами.** Продовжте речення за зразком. Спробуйте самостійно скласти початок речення і продовжити його.

- У нас росте дерево, а в лісі – дерева.
- Я малюю квітку, а всі ми разом маємо...
- У нас тече річка, а в Україні багато – ...
- Сів на паркан птах, а з вирію прилетіли...
- Над квіткою в'ється комаха, а над ставком в'ються...